

ПРЕДШКОЛСКА УСТАНОВА
„ПЧЕЛИЦА“
Сремска Митровица
Број.11- 4- 1 /22
Дана :09.05.2022

На основу члана 119. став 1. тачка 2. Закона о основама система васпитања и образовања (Службени Гласник РС бр. 88/2017 27/2018, 10/2019, 6/2020 и 129/21) Управни одбор Предшколске установе „Пчелица“ је дана 09.05.2022. године, на својој 12 (дванаестој). седници,једногласно, донео следећу

ОДЛУКУ

ДОНОСИ СЕ Предшколски програм Предшколске Установе „Пчелица“ Сремска Митровица ,дел. бр. 1- 22 /22 од 09.05.2022 који је у прилогу ове одлуке.

ПРЕДСЕДНИК У.О.
Гордана Сударевић

ПРЕДШКОЛСКА УСТАНОВА „ПЧЕЛИЦА“

СРЕМСКА МИТРОВИЦА

Република Србија - АП Војвођа, на
ПРЕДШКОЛСКА УСТАНОВА
"ПЧЕЛИЦА"

Број 1-22/22

Датум 09.05. 2022 год.
СРЕМСКА МИТРОВИЦА

ПРЕДШКОЛСКИ ПРОГРАМ

СРЕМСКА МИТРОВИЦА, МАРТ 2022.

САДРЖАЈ

1. УВОДНЕ НАПОМЕНЕ	4
1.1. Полазишта за израду Предшколског програма.....	4
2. ПОРТРЕТ УСТАНОВЕ	5
2.1. ЛОКАЛНО ОКРУЖЕЊЕ.....	5
2.2. ОРГАНИЗАЦИОНА СТРУКТУРА УСТАНОВЕ	9
2.2.1. Објекти за припрему хране.....	16
2.2.2. Опрема.....	17
2.2.3.Оријентациони дневни распоред активности у целодневном боравку	18
2.2.4.Кадровски услови.....	19
2.2.5.Језик на коме се остварује васпитно-образовни рад	21
2.3.Култура установе	21
2.3.1.Мисија Установе	21
2.3.2.Наш МОТО.....	22
3. ПРЕДШКОЛСКА УСТАНОВА КАО МЕСТО.....	22
РЕАЛНОГ ПРОГРАМА ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОГ РАДА.....	22
3.1.Васпитно-образовни програм као израњајући програм заједничког живљења.....	22
3.1.1.Циљеви усмерени на дете-подршка добробити	23
3.1.2.Остваривање циљева кроз односе	25
3.1.3.Остваривање циљева кроз делање.....	26
3.1.4.Стратегије и принципи развијања реалног програма.....	28
3.1.5.Начини планирања и документовања.....	29
3.2.Понуда програма и услуга	31
3.3.Физичко окружење као димензија програма	39
4. Предшколска установа као место демократске и инклузивне праксе	41
4.1. Партнерство са породицом.....	41
4.1.1.Идентификовања препрека за учешће породице и њихово превазилажење	46
4.2.Повезаност са локалном заједницом	47
4.2.1. Сарадња са школама	48

4.2.2.Сарадња са Градским институцијама и мас медијима.....	49
4.2.3.Сарадња са установама из области здравствене и социјалне заштит.....	50
4.3. Рад са децом и породицом из осетљивих друштвених група.....	51
4.4. Транзиција и континуитет.....	53
5. ПРЕДШКОЛСКА УСТАНОВА КАО МЕСТО РЕФЛЕКСИВНЕ ПРАКСЕ.....	54
5.1.Кључна подручја стручног усавршавања која су релевантна за развијање рефлексивне праксе.....	56
5.2.Принципи и начини развијања заједнице.....	57
5.3.Начини остваривања промоције ПУ у локалној заједници и заступање и промовисања предшколског васпитања и образовања и професије васпитача и стручног сарадника.....	58
6. ВРЕДНОВАЊЕ КРОЗ ПРАЋЕЊЕ И ДОКУМЕНТОВАЊЕ ОСТВАРИВАЊА ПРЕДШКОЛСКОГ ПРОГРАМА.....	59

1. УВОДНЕ НАПОМЕНЕ

Основна делатност предшколске установе реализује се кроз редовне облике рада чија је функција свеобухватна нега, васпитање и образовање. Предшколска установа „Пчелица“, Сремска Митровица, у складу са законом, врши:

-делатност предшколског васпитања и образовања деце предшколског узраста од 12 месеци до поласка у основну школу

-делатност којом се обезбеђује исхрана, нега, превентивно – здравствена и социјална заштита деце предшколског узраста.

Предшколски програм доноси предшколска установа у складу са Основама програма предшколског васпитања и образовања и на тој основи гради праксу квалитетног предшколског васпитања и образовања у предшколској установи. Предшколски програм садржи опште податке о установи и њеном окружењу, облике и програме васпитно образовног рада и њихово трајање, друге облике рада и услуга, облике сарадње са породицом и локалном заједницом, односно начине сарадње са Саветом родитеља формираним у јединици локалне самоуправе, начине остваривања принципа и циљева васпитања и образовања као и начина праћења и самовредновања рада предшколске установе.

Предшколским програмом разрађују се и начини развијања индивидуализованог приступа у остваривању васпитно-образовног рада и пружања подршке деци и породицама посебно деци и породицама из осетљивих друштвених група уз уважавање развојних, образовних, здравствених и социо-културних потреба деце.

1.1. Полазишта за израду Предшколског програма

Полазишта за израду Предшколског програма су пре свега закони и важећа подзаконска акта као и правна акта предшколске установе. Поред законског и правног оквира у изради предшколског програма веома важно место заузимају истраживања која се континуирано реализују у свим вртићима. Кроз самовредновање, спољашње вредновање рада установе, хоризонталну размену са колегама и колегиницама из установе и других установа, долазимо до увида о потребама мењања и смерницама за унапређивање и грађење квалитетније васпитно-образовне праксе. Посебно би нагласили значајну улогу родитеља који су укључени у развијање програма групе коју похађа њихово дете, учешћем у раду Савета родитеља вртића, установе или локалне самоуправе, као чланови тимова и актива који постоје у вртићу, као чланови Управног одбора и на друге начине. Својим укључивањем и учешћем заједно са запосленим у вртићу родитељи доприносе грађењу квалитетне праксе.

У изради Предшколског програма уважили смо увиде и препоруке које смо добили од инспекција и служби локалне самоуправе које прате квалитет рада у њој.

Током израде руководили смо се следећим прописима:

- Закон о основама система образовања и васпитања („Сл. гласник РС“ бр. 88/2017, 27/18 - др.закон, 10/2019, 27/2018 – др.закон, 6/2020 и 129/2021).
- Закон о предшколском васпитању и образовању („Сл.гласник РС“, бр. 18/2010, 101/2017, 113/2017 и др.закон, 95/2018 – др.закон, 10/2019, 86/2019 – др. Закон, 157/2020 – др.закон, 123/2021 – др.закон и 129/2021).

Подзаконска акта:

- Правилник о Основама програма предшколског васпитања и образовања („Сл. гласник РС- Просветни гласник“, бр. 16/2018).
- Правилник о ближим условима за остваривање припремног предшколског програма („Сл.гласник РС-Просветни гласник“, бр. 5/2012).
- Правилник о додатној образовној, здравственој и социјалној подршци детету и ученику („Сл. гласник РС“, бр. 63/2010).
- Правилник о ближим упутствима за утврђивање права на индивидуални образовни план, његову примену и вредновање („Сл. гласник РС“, бр. 88/17 и 27/18).
- Правилник о ближим условима за утврђивање приоритета за упис деце у предшколску установу („Сл. гласник РС“, бр. 44 од 17. јуна 2011.).
- Правилник о критеријумима за утврђивање мањег односно већег броја деце од броја који се уписује у васпитну групу („Сл. гласник РС“, бр. 44 од 17. јуна 2011.).
- Стандарди квалитета рада установе (Стандарди квалитета рада предшколске установе („Сл. гласник РС- Просветни гласник“, бр. 14 од 2. августа 2018.).
- Правилник о вредновању квалитета рада установа („Сл. гласник РС“, бр. 10/2019.)
- Правилник о ближим условима за остваривање различитих облика и програма васпитно-образовног рада и других облика рада и услуга које остварује предшколска установа („Сл.гласник РС“, бр.80/2021)

2. ПОРТРЕТ УСТАНОВЕ

2.1. ЛОКАЛНО ОКРУЖЕЊЕ

У грађењу и развијању реалних програма усмерених на подршку добробити детета велики значај има окружење. Искуства деце, њихова знања и интересовања се разликују у зависности од тога где живе, с ким живе, у ком типу насеља живе, да ли су родитељи запослени или се баве пољопривредом, колико су удаљени од културних институција и укључени у збивања. Социо-културни контекст у коме се деца развијају је у основи њиховог учења и развоја. Деца стичу искуства унутар друштвеног контекста у коме одрастају (у породици и ужој друштвеној средини). Специфичности нашег програма зависе управо од тих искустава. Када говоримо о утицају окружења на креирање програмских активности у вртићу за нашу средину је од изузетног значаја постојање

културних и других догађања типичних за наш град и крај. Могућности средине за реализацију програмских садржаја су од великог значаја и имају велики потенцијал.

Сремска Митровица је градско насеље и седиште истоимене јединице локалне самоуправе. Сремска Митровица је и највећи град у Срему, административни центар Сремског управног округа и један од најстаријих градова у Војводини и Србији. Град је смештен на левој обали реке Саве. Према попису становништва из 2011. године у граду је живело 38.986 становника.

У насељу Сремска Митровица живи 31748 пунолетних становника, а просечна старост становништва износи 39,5 година (38,0 код мушкараца и 40,9 код жена). У насељу има 14213 домаћинстава, а просечан број чланова по домаћинству је 2,75.

Природни прираштај за Град Сремска Митровица је дат у табели која следи. Прикз броја рођене деце је дат на основу евиденције о броју рођене деце на територији Града. Подаци се односе на период од 1.марта претходне до 1.марта наредне године.

2012- 2013.	2013- 2014.	2014- 2015.	2015- 2016.	2016- 2017.	2017- 2018.	2018- 2019.	2019- 2020.	2020- 2021.	2021- 2022.
731	643	631	679	642	626	612	660	631	680

Предшколска установа у оквиру својих активности, предузима мере за стално повећање обухвата деце у предшколску установу. Обухват деце припремним предшколским програмом је око 98%.

Сремска Митровица као град богат историјом и традицијом и као средиште једног од округа у Србији има развијену мрежу културних и образовних установа и низ културних дешавања. Васпитно-образовне установе чине основу од значаја за културни живот овог краја. Од установа културе треба споменути: Музеј Срема, Галерију „Лазар Возаревић“, Градску библиотеку „Глигорије Возаревић“, Позориште „Добрица Милутиновић“, Центар за културу „Сирмиум арт“, Установа за неговање културе“ Срем“, Историјски архив „Срем“, Завод за заштиту споменика културе.

Сремска Митровица је и „музеј под отвореним небом“ у коме су остаци античке римске престонице, грађевине барокне и класицистичке архитектуре 18. века и 19. века, као и Спомен-парк (Спомен-гробље), дело једног од најпознатијих југословенских архитекти послератног споменичког градитељства Богдана Богдановића, подигнут 1960. године у знак сећања на родољубе и цивиле који су убијени на православном гробљу за време масовних погубљења у току 1942. године.

Веома вредни споменици на тлу општине представљају део баштине, а неки од њих, као сунчани сат, јединствени су у свету. На подручју Града низ вредних добара, која су проглашена за непокретна културна добра.

Културна догађања обухватају неколико догађања и манифестација у граду и околини: Интернационална винска свечаност "Златни даг вина", Фестивал беседништва, Митровачка песма, Митровачко лето, Бостанијада у Шашинцима, Сабор војводе Стојана Чупића, Новембарски дани и уличне трке у којима учествују деца предшколског узраста, Фестивал фолклора „Срем фолк фест“, Фестивал гудача, Фестивал цеза.

Од постојећих школа у граду, најдужу традицију има Гимназија основана 1838. године као *Немачка виша штапска школа петроварадинског пука* (касније *Oberschule zu Mitrovitz* и *Четворогодишња мала реалка у Митровици*). Поред ње постоји још 6 средњих школа и 10 основних школа на подручју општине. Шест вртића у граду налази се у непосредној близини основних школа. Поред вртића Бубамара, Цврчак и Лептирић налазе се школе које имају лепо уређене спортске терене. Затворени су само терени за тенис, али се деца радо задржавају да посматрају тренинге или да прате игру. Остали терени су отворени и када су слободни деца и васпитачи их користе за игру и дружење. Сарадња са школама се нарочито интензивира у време Дечје недеље и пред упис у школу, када имамо и заједничке активности. Развијањем пројектног приступа учењу сарадња са школама мења карактер и све више се сарадња усмерава на вршњачко учење и заједничко истраживање. Активности транзиције такође мењају карактер јер се деца упознају са школом на разне начине а све то позитивно утиче на транзицију из вртића у школу. У свим сеоским срединама остварена је добра сарадња са школама. Већина васпитних група се налази у школи тако да васпитачи заједно са учитељима планирају заједничке активности и реализују их.

Такође се користе и забавни паркови у насељима, којих је све више у последње време. Вртићи Маслачак и Бубамара се налазе у непосредној близини Спомен парка у чијем саставу се налазе велике травнате површине, брдашца и бетониране површине али и парк са разноврсним растињем и дечје игралиште Дрвенград. У непосредној близини вртића Маслачак налази се и мала градска плажа на којој деца и васпитачи често уче и истражују, шетају се и играју. У непосредној близини вртића Ђурђевак налази се терен фудбалског клуба који нам радо уступају за игру, Атлетски стадион на ком организујемо Малу олимпијаду и друга дружења, ловачки дом са чеком и сеницом које подстичу дечију машту. У близини вртића Лане у Мачванској Митровици, као и села у околини, налази се резерват природе, бара Засавица. Вртић Чуперак у Лаћарку је специфичан по томе што је Лаћарак приградско насеље и поседује и карактеристике града и села. Богатство које пружа сеоска средина комбинују се са карактеристикама живота у граду и тако стварају подстицајан контекст за одрастање. Вртић Маја налази се у непосредној близини реке Саве и лепо уређене гредске плаже са реквизитима за игру и спортским теренима. Почетком радне 2008/09. године, почео је са радом објект Звездица у насељу Каменар. Објект је направљен према постојећим нормативима са огромним холем који се максимално користи за игру и дружење деце. Двориште вртића се мења и уређује у сарадњи са родитељима. Елементи забавног парка, пењалице, простори за игру и дружење су прилагођени узрасту деце, безбедни и позивају на игру и дружење. Деца се радо играју у двориштима вртића а у сарадњи са родитељима, оснивачем и еколошким удружењима сади се дрвеће и друге саднице које стварају хлад и представљају велики извор за стицање знања и искуства и развијање еколошке свести. Вртићи сарађују и са свим установама из области културе. Градски музеј често организије изложбе експоната из области уметности али и дечијих радова. Организују се и креативне радионице у којима учествују и деца из вртића. Врата градског позоришта су нам увек отворена, било да гледамо представе, сами организујемо

своје ревије и сусрете или се играмо позоришта. Ту су и ископине у којима се деца радо играју и маштају. Васпитачи и деца посећују и цркве ако постоји заинтересованост деце. Дечје одељење библиотеке повремено организује дружења и креативне радионице. У сеоским срединама је остварена сарадња са месним заједницама, пољопривредним газдинствима, фармама, пекарама, месницама. У сваком селу богат контекст као извор садржаја нуди природна средина. С обзиром на богат културни и природни контекст у нашем окружењу, увек имамо подстицаје за нова истраживања, теме и пројекте у васпитно-образовном раду.

У граду је урађено много на „оживљавању“ појединих места путем јавне градске уметности, која се везује за римску прошлост, али и за друге теме везане за друга раздобља у развоју града, као и за његову околину. У близини града су позната излетишта и одмаралишта у оквиру Националног парка Фрушка гора (Лежмимир и Летенка) као и бројни фрушкогорски манастири. Значајан потенцијал за развијање реалних програма је река Сава која је у свом току код Сремске Митровице идеална за игру и истраживање деце јер има уређене плаже, марине, кеј, спортске терене, елементе забавног парка и друге садржаје које користе деца из вртића током шетњи и истраживања у природи. Природна атракција је и специјални резерват природе Бара Засавица на којој редовно бораве и посећују је деца са родитељима и васпитачима.

У пројектима везаним за истраживање и упознавање града у ком живе, деца и васпитачи редовно обилазе Царску палату Сирмијума. То је јединствени објекат музејско-туристичког карактера са изложеним археолошким експонатима Сирмијума, дигиталним анимацијама, сувенирницом, кафеом и шетницом којом се посетиоци могу кретати у разгледању остатака палате.

Поред Царске палате деца из вртића често бораве и у Музеју Срема у коме се од 1946. године чувају и презентују експонати везани за историју места, од самих почетака насељавања па до данашњих дана. У Музеју се организују и радионице на којима деца у аутентичном простору могу да уче, истражују или стварају заједно са васпитачима и кустосима.

Спортска друштва и клубови су такође велика инспирација и извори знања и учења и усвајања здравих стилова живота. Активна спортска друштва и клубови у Сремској Митровици су ФК Срем, АК Сирмијум, ОК Први Темпо, МОК Срем, ЖОК Срем, Кајак клуб Вал, Џудо клуб Сирмиум, Винг Чун Кунг Фу клуб Dragon, Клуб америчког фудбала Sirmium Legionaries, Клуб малог фудбала "Деус" и др. У Сремској Митровици 2007. године изграђен је атлетски стадион, који је једини такве врсте у Србији и користи се само за атлетска такмичења. Највећа спортска манифестација у граду одржава се од 1990. сваког пролећа на градском хиподрому, у оквиру финалних трка Кроса РТС за Гран При Радио Београда. Тада у Митровици, за престижне награде најмасовнијег атлетског такмичења у Србији, трчи више хиљада такмичара свих категорија.

С обзиром на богат културни, спортски и природни контекст у нашем окружењу, увек имамо подстицаје за нова истраживања, теме и пројекте у васпитно-образовном раду. У наредном периоду ставићемо акценат на унапређењу сарадње са локалном самоуправом и већем коришћењу ресурса локалне средине у реализацији програма са децом.

2.2. ОРГАНИЗАЦИОНА СТРУКТУРА УСТАНОВЕ

Прешколска установа „Пчелица“ располаже са 9 грађевинских објеката који су наменски грађени за боравак деце (7 у градској и 2 у приградској средини), 1 објектом који је адаптиран за боравак деце предшколског узраста у оквиру ОШ „Јован Поповић“ као и 20 радних простора у сеоској средини. ОШ „Јован Поповић“ се налази у непосредној близини вртића Лептирић, тако да заједно чине једну целину. Недостатак простора постоји у вртићима Бубамара, Ђурђевак и Лане. Група полудневног боравака вртића Бубамара је годинама користила просторију у ОШ „Ј.Ј.Змај“ али последње две године дели простор са групом полудневног боравака у вртићу Маслачак. Рад се организује у различитим сменама. Група полудневног боравака вртића Ђурђевак користи просторије ОШ „Слободан Бајић Паја“ а група истог типа вртића Лане, користи простор заједно са групом целодневног боравака. Доградњом вртића Чуперак, више не користимо просторе школе „Трива Витасовић Лебарник“.

Током претходних година, у Развојном плану (2015-2020) смо у оквиру области квалитета Подршка деци и породици, поставили циљ: подстицање целовитог развоја деце која бораве у вртићима и пружање подршке за развој посебних склоности и интересовања у складу са психофизичким могућностима кроз развијање специјализованих програма. Развојни задатак је био да у сваком вртићу Предшколске установе реализујемо по 1 (један) специјализован програм у току трајања Развојног плана. У селима смо овај задатак реализовали кроз рад играоница у виду Отворених врата за децу која не похађају вртић. Показало се да постоје села у којима постоји потреба и заинтересованост родитеља за отварањем вртића за сву децу предшколског узраста. У току радне 2021/22.године, формирана је група и створени су услови за отварање узрасно мешовите групе, 3-5,5 година у селу Мартинци.

Директорка ПУ у сарадњи са Градском Управом, васпитачима, месним канцеларијама и донаторима ради на стварању услова да се отворе нове групе у селима у којима постоји жеља и потреба. На овај начин би повећали обухват деце предшколског узраста а деци пружили могућност да се друже, уче и играју у свом селу и у свом вртићу.

Анализом резултата уписа и квалитета боравака деце у вртићима, приликом израде истог Развојног плана (2015-2020) , дошли смо до приоритне потребе за доградњом и адаптацијом вртића „Чуперак“ у Лаћарку. У оквиру области Ресурси, у складу са тада важећим стандардима квалитета рада установе, поставили смо два циља. Први се односио на проширивање просторних капацитета вртића „Чуперак“, доградњом, за децу са територије приградског насеља Лаћарак. Током наредних пет година били смо у процесу изналажења финансијских средстава као и рада на пројектној документацији за његову реализацију до краја 2020.године. У планираном року, до краја 2020.године радови на вртићу су завршени.

Поред доградње извршена је и делимична адаптација старог вртића. Радови на адаптацији су почели током радне 2016/17.године. У наредном периоду планира се завршетак радова који се тиче грађевинске адаптације.

У складу са планираном променом, створени су бољи и безбеднији услови за боравак деце у складу са техничким, хигијенским, безбедносним стандардима квалитета.

Проширивање капацитета предшколске установе као и стварање оптималних услова за боравак деце и рад васпитача и осталих запослених, наметнуо се као потреба и приликом анализе стања у току израде новог Развојног плана (2020-2025.). Планирана је комплетна адаптација вртића Маслачак и изградња новог вртића на територији града Сремска Митровица. До сада је завршена легализација вртић и урађена је пројектна документација. Такође је одређен простор за изградњу новог вртића. Са истим циљем, у току радне 2021/22.године, у сарадњи са Градском управом и ОШ“Јован Поповић“ адаптиран је простор старог дела школе и додељен вртићу. У сарадњи са Фондацијом Новак Ђоковић, у току је опремање простора. На овај начин проширићемо капацитете вртића Лептирић, јер се вртић и школа налазе у непосредној близини, са 4 радне собе. На овај начин ћемо значајно смањити листу чекања за пријем у вртић.

Основна делатност предшколске установе реализује се кроз редовне облике рада чија је функција свеобухватна нега, васпитање и образовање. Рад је организован у оквиру целодневног и полудневног боравака за децу предшколског узраста.Цеодневни боравак организује се у трајању од 11 сати односно, од 5,30 часова до 16,30 часова.Полудневни боравак се организује у трајању од 4 сата непосредног рада са децом.

Табела 1 – Наменски грађевински објекти

Р.б	Вртић	Опис објекта	Број група	Број деце	Површина	Адреса
1	Маслачак	18 радних соба 1 соба за васпитаче 1 играоница 2 хола 2 ходника 1 атријум 1 ограђено двориште 1 фискултурна сала 1 библиотека 7канцеларија стручних сарадника и сарадника 6 тоалета за децу	19	459	2577.4	Бул. Константина Великог 10, СМ
2	Бубамара	8 радних соба 1 атријум 1 двориште	9	280	888,31	Јована Удицког, 66, СМ

		2 тоалета за децу 1 кухиња 1 трпезарија 1 соба за васпитаче 1 хол 2 ходника				
3	Цврчак	7 радних соба 6 тоалета за децу 1 кухиња 2 хола 1 двориште 2 терасе 1 соба за васпитаче	6	119	929,4	Јована Удицког, бб, СМ
4	Лане	5 радних соба 1 соба за васпитаче 2 тоалета за децу 3 ходника Ограђено двориште	6	142	368,02	Д.Вељановића бб, Мачванска Митровица
5	Маја	5 радних соба 1 соба за васпитаче 2 тоалета за децу 1 кухиња 1 трпезарија 1 атријум Центар за родитеље	5	143	746,08	Деканске баште, СМ
6	Лептирић 1	6 радних соба 1 соба за васпитаче 2 тоалета за децу 1 кухиња 1 трпезарија 1 хол 2 ходника	6	167	399	Уроша Стојшића, СМ

		1 атријум Двориште 1 вишенаменска просторија				
6.1	Лептирић 2	4 ране собе Хол Соба за васпитаче Мало позориште Тоалет за децу 2 Двориште	4	100	807	Петра Прерадовића 51, СМ
7	Чуперак	12 радних соба 3 собе за васпитаче 8 тоалета за децу 1 кухиња 1 трпезарија 4 ходника 2 хола 1 вишенаменска просторија Ограђено двориште	12	318	1691,6 1	Школска, 66, Лаћарак
8	Ђурђевак	3 радне собе 1 тоалет за децу 1 соба за васпитаче 1 кухиња 2 ходника Ограђено двориште	4	106	308,38	Фрушкогорска, 66, СМ
9	Звездица	1 хол 9 радних соба 6 купатила за децу 2 кухиња 1 трпезарија Ходници 2 собе за васпитаче	9	242	1417	Марко Перичин Камењар, 16, СМ

		Канцеларије директора и служби за административно правне и рачуноводствене послове				
		Канцеларије за сараднике				
		Ограђено двориште				

Табела 2 – Радни простори у селима

Р.б	Село	Опис објекта	Адреса	Број груп а	Број деце
1.	Кузмин	Вртић је у склопу школе. Користе заједнички улаз, ходник, тоалет за децу, 1 радну собу. Заједно користе библиотеку, физкултурну салу и ограђено двориште, са уређеним игралиштима са децом из школе.	Н.Радојчића 15	2	38
2.	Мартинци	Вртић је у склопу школе. Има 2 радне собе, 1 тоалет за децу. Библиотеку и салу за физичко деца користе заједно са децом из школе. Двориште је ограђено. Има љуљашке, клацкалице и терене за кошарку и мали фудбал.	Железничка 2	2	41
3.	Босут	Вртић је у склопу школе са посебним улазом. Има 1 радну собу која је пролазна, мали ходник, тоалет. Двориште користе заједно са децом из школе.	Савска 11	1	7
4.	Сремска Рача	Вртић је у склопу школе са посебним улазом. Има 1 радну собу, мали ходник, 1 тоалета. Двориште користе	10.марта 3	1	12

		заједно са децом из школе.			
5.	Шашинци	Вртић је у склопу школе са посебним улазом. Има 1 радну собу, 1 трпезарију са мањом кухињом, 1 соба за васпитаче, мами ходник, 2 тоалета. Двориште користе заједно са децом из школе.	Змај Јовина 5	1	12
6.	Лежмир	Вртић је у склопу школе. Користе заједнички улаз, ходник, тоалет за децу, 1 радну собу. Заједно користе ограђено двориште, са уређеним игралиштима са децом из школе.	Задружна 33	1	11
7.	Равње	Вртић је у склопу школе. Користе заједнички улаз, ходник, тоалет за децу, 1 радну собу. Заједно користе ограђено двориште, са уређеним игралиштима са децом из школе.	М.Тита 5	1	17
8.	Раденковић	Вртић је у склопу школе. Има посебан улаз, ходник, тоалет за децу, 1 радну собу. Заједно користе ограђено двориште, са уређеним игралиштима за мали фудбал и кошарку са децом из школе.	Борачка 97	1	13
9.	Салаш Нођајски	Вртић је у склопу школе. Има 1 радну собу, 1 ходник, 1 тоалет. Заједно користе двориште са игралиштем са децом из школе.	С.Чупића 108	1	21
10.	Чалма	Вртић је у склопу школе. Користе заједнички улаз, ходник, тоалет за децу, 1 радну собу. Заједно користе ограђено двориште, са уређеним игралиштима са децом из школе.	Победа 5	1	15
11.	Манђелос	Вртић је у склопу школе. Има 1 радну собу, 1 тоалет.	Пинкијева бб	1	12

		Заједно користе двориште са игралиштем са децом из школе.			
12.	Засавица 2	Вртић је у склопу школе. Има 1 радну собу и заједнички тоалет. Заједно користе двориште, са уређеним игралиштима са децом из школе.	А.Марковића 133	1	8
13.	Јарак	Вртић је посебан објект у истом дворишту са школом. Има 1 радну собу, 1 трпезарију са мањом кухињом, собу за васпитаче, 2 ходника, гардеробу, 2 тоалета. Двориште и физкултурну салу користе заједно са децом из школе.	Школска 13	1	16
14.	Велики Радинци	Вртић је посебан објект у истом дворишту са школом. Има 1 радну собу, 1 трпезарију са мањом кухињом, мали ходник, 2 тоалета. Двориште користе заједно са децом из школе.	Румска 6	1	10
15.	Бешеново	Вртић је посебан објект у истом дворишту са школом. Има 1 радну собу, 1 трпезарију са мањом кухињом, 1 ходник, гардеробу, 1 тоалет. Двориште није ограђено.	Д.Никшић 66	1	13
16.	Засавица 1	Вртић је у склопу школе. Има 1 радну собу, мали ходник са гардеробом, тоалет. Заједно користе двориште, са уређеним игралиштима са децом из школе.	П.Дапчевића 95	1	8
17.	Ноћај	Вртић је посебан објект у близини школе. Има 1 радну собу, 1 собу за васпитаче, 1 ходник, кухињом, тоалет. Двориште је ограђено.	Р.Богдановића 21	1	19

18.	Дивош	Вртић је посебан објекат у истом дворишту са школом. Има 1 радну собу, ходник, 2 тоалета. Двориште користе заједно са децом из школе.	Пинкијева 62	1	14
19.	Шуљам	Вртић је посебан објекат у близини школе. Има 1 радну собу, 1 гардеробу, 1 хол, тоалет.	Школска бб	1	10
20.	Гргуревци	Вртић је посебан објекат у близини школе. Има 1 радну собу, 1 собу за васпитаче, 1 хол, 1 трпезарију са мањом кухињом, тоалет. Двориште испред објекта није ограђено али користе бетонско игралиште заједно са децом из школе.	М.Тита 58	1	11

ОБЛИЦИ РАДА СА ДЕЦОМ							
Р.Б	ВРТИЋ	Целодневни 1 – 3		Целодневни 3 – 7		Полудневни	
		Бр.група	Бр.деце	Бр.група	Бр.деце	Бр.група	Бр.деце
1	Маслачак	4	78	13	352	2	29
2	Бубамара			9	280		
3	Цврачак	6	119				
4	Лептирић			6	167		
5	Лане	1	23	4	108	1	11
6	Чуперак	4	78	7	214	1	26
7	Маја	1	21	4	122		
8	Ђурђевак			3	93	1	13
9	Звездица	3	59	6	183		
10	Села					22	308

2.2.1. Објекти за припрему хране

У свих девет објеката предшколске Установе „Пчелица“ налазе се и објекти за припремање хране. То су наменске просторије за ову сврху као што су кухиње, помоћне кухиње, магацини, трпезарије и остали простор. Оваквих објеката је девет.

У предшколској установи „Пчелица“ нема централне кухиње. У саставу сваког објекта постоји кухиња. Кухињске просторије су наменски грађене за колективну исхрану деце.

Локација кухиња је задовољавајућа. Налазе се изван еколошки загађених простора и области подложних размножавању штеточина. Капацитет простора за складиштење, припрему и услуживање одговара броју деце која се налазе у тим кухињама.

Просторије кухиње су изграђене од чврстих непропустљивих и нетоксичних материјала што омогућава одвођење воде и чишћење. Површине које долазе у контакт са храном редовно се одржавају и изграђене су од Инокс материјала, нетоксично отпорне на средства за чишћење и дезинфекцију. Прозори који се отварају су заштићени мрежицама. Опрема је изграђена од материјала који омогућавају адекватно прање и чишћење.

Снабдевање водом врши се из градског водовода. Вода је безбедна одговарајућег квалитета и погодне температуре.

У циљу спречавања контаминације производа патогеним микроорганизмима, сировине се складиште у наменским складиштима у затвореној амбалажи. Опрема у којој се производи чисти се и пере у складу са програмом чишћења.

Здравствени статус радника се редовно проверава.

Врши се контрола присуства штеточина- дератизација.

Планирање исхране у предшколској установи врши нутрициониста. Води се рачуна о правилном односу енергетских, градивних и заштитних материја као и заступљеност намирница из свих 7 група. Исхрана се планира за сваку недељу. Јеловник је јединствен за све вртиће.

Правилна исхрана деце у вртићима има

1. здравствену улогу – унапређивање здравља, корекција породичне исхране
2. Васпитно-образовну улогу- развијање позитивних навика и формирање културе исхране деце.

Прати се реализација јеловника у кухињи и процес производње хране. Сервирање и дистрибуција производа врши се тако да пружа потребну заштиту и безбедност производа. Припремљена храна се порционира и ставља у колица и транспортује до трпезарије или соба где се сервира.

Основни циљ свих запослених је да сви производи и услуге буду на највишем нивоу и задовоље потребе за квалитетом и безбедношћу.

Развијањем концепције Нових основа програма ПВО у трпезаријама су све активнија деца у циљу подршке добробити сваког детета.

2.2.2. Опрема

Ниво опремљености радног простора је задовољавајући. Свака радна соба има опрему у складу са развојним и образовним потребама деце. Континуирано се врши набавка намештаја, душека, постељина и осталог неопходног материјала. Већина радних соба опремљена је неопходним средствима за рад док сваки наменски изграђен објект поседује и сопствене библиотеке са неопходним фондом стручне литературе и сликовница и књига за децу. Опремљеност установе ИКТ уређајима и другим техничким средствима значајно је побољшана кроз донације.

Са променама у вртићима у складу са новом програмском концепцијом, смо почели у летњем периоду 2019.године. У свим вртићима смо старе постојеће, металне креветиће на спрат, заменили новим мобилним креветићима. Од постојећег намештаја правили смо

ниске мобилне преградне полице, истраживачке столове, светлеће столове. Као подршку у процесу имплементације програма од УНИЦЕФ-а смо добили 2 сета опреме и намештаја (дидактички материјал, намештај и ИКТ опрему) које смо распоредили у вртиће „Бубамара“ и „Маслачак“. Сетови садрже: креветиће, столове за децу, столице за децу, штампач, лаптоп, фотоапарат, конструкторе, дечије кућице за игру, играчке и бибоп пчелицу. Сличну донацију смо добили и од Ротари клуба. Ова донација у виду намештаја и ИКТ опреме је распоређена у вртиће „Маслачак“ и „Звезда“.

Набавка опреме и намештаја врши се континуирано. У свим васпитним собама постоји намештај који омогућава да се формирају просторне целине, који је лак за преношење тако да и деца могу да учествују у мењању и креирању простора у ком бораве. Сви вртићи су опремљени компјутерима и штампачима. У вртићима „Маслачак“ и „Звезда“ свака соба има комјутер или лаптоп, тако да је омогућена примена ИКТ у васпитно-образовном раду и олакшано документовање. У осталим вртићима, варира број компјутера и друге ИКТ опреме али је тенденција да све васпитне собе буду опремљене. У васпитним групама на селима смо кроз донације обезбедили таблете и рачунаре за неке групе.

Поред унутрашњег простора, установа у сарадњи са Саветом родитеља сваког вртића и Локалном самоуправом предузима потребне мере за уређење дворишта вртића како би се створила безбедна и инспиративна средина за игру, учење, истраживање и дружење деце. У вртићима „Маслачак“ и „Звезда“ су направљене чесме за воду а у сарадњи са родитељима у свим вртићима се саде биљке и дрвеће, од палета и гума праве пењалице, намештај, играчке...

Установа остварује добру сарадњу са Локалном самоуправом и учествује на конкурсима које расписују МПНТР РС, Покрајински секретаријат, удружења и организације у циљу побољшања услова за боравак деце и запослених у вртићима.

Упознавањем са програмском концепцијом, грађењем партнерства са породицама, институцијама и установама у Граду, предшколска установа доприноси њеној видљивости у локалној средини. Како би обезбедили ресурсе за реализацију програма, обраћамо се предузећима како би нам донацијама обезбедили ресурсе и стални прилив потрошног материјала и рестлова који подстичу креативност, машту и учење деце.

2.2.3.Орјентациони дневни распоред активности у целодневном боравку

Дневни план активности омогућава успешну реализацију планираних активности, игре, животно-практичних активности, правовремени одмор, правилну исхрану и рекреативне активности. Орјентациони дневни распоред активности у целодневном боравку:

- 5,30 – 7,30 часова- Јутарњи пријем деце

У овом периоду обавља се разговор са родитељима о здравственом стању деце, игра деце и планирање посета и игровног материјала за планиране ситуације учења.

- 7,30 – 8,30 часова - Припрема за доручак(организација простора, прање руку), доручак и организација простора после доручка

-8,30 – 10,30/11,00- Планиране ситуације учења, игра- ритуали (време трајања у зависности од узраста деце, договора и потреба активности), игре на свежем ваздуху

- 10,30 – 11,30 Ужина

- 11,00/11,30 – 13,00/13,30 Поподневни одмор

- 13,30 – 14,30 - Припрема за ручак(организација простора, прање руку) и ручак

- 14,30 – 16,30 - Наставак игре и активности, испраћај деце

Наведени распоред дневних активности је орјентациони и допушта могућност прилагођавања у складу са потребама група. Васпитачи прилагођавају време активности према интересовањима деце и временским приликама ради реализације истих на отвореном простору.

2.2.4.Кадровски услови

Радно време васпитача и медицинских сестара у целодневном боравку је распоређено у периоду од 5,30 часова до 16,30 часова. На свим васпитним групама у којима бораве деца узраста 1 до 5,5 година, као и на припремним предшколским групама целодневног борава, раде по 2 васпитача или 2 медицинске сестре – васпитач. На групама које реализују припремни предшколски програм у оквиру полудневног борава ради по 1 васпитач. Полудневни боравак деце пред полазак у школу организован је у трајању од 4 сата непосредног рада са децом. У групама полудневног борава у којима смо имали капацитете а постојало је интересовање родитеља, рад смо организовали у виду мешовитих група. У групама полудневног борава, време борава (4 сата) деце у вртићу договарају васпитачи са родитељима или се договарају са школама у којима се налазе.

Преглед потребног броја запослених, по радним местима, у складу са Правилником о измени Правилника о организацији и систематизацији послова у ПУ“Пчелица“, са почетком радне 2021/22 године је следећи:

Опис послова	Назив радног места	Број извршилаца	Степен стручне спреме
Послови руковођења	Директор	1	VI-VII
	Помоћник директора	1	VI-VII

Послови васпитно – образовног рада	Васпитач-руководилац Радне јединице	8	VI-VII
	Медицинска сестра васпитач-руководилац радне јединице	3	IV-VI
	Васпитач	126	VI-VII
	Васпитач-у развојној групи	1	VI-VII
	Дефектолог-васпитач	1	VII
	Медицинска сестра васпитач	38	IV-VI
Послови унапређења васпитно-образовног рада	Стручни сарадник-педагог	1	VII
	Стручни сарадник-психолог	1	VII
	Стручни сарадник -логопед	1	VII
	Стручни сарадник-педагог за физичко васпитање	1	VII
Послови којима се унапређује нега исхрана и пр. Здравствена заштита	Сарадник за унапређење превентивне здравствене заштите	2	VI
	Сарадник-медицинска сестра за превентивну здр. заштиту и негу	9	IV
	Сарадник-социјални радник	1	VII
	Сарадник за исхрану нутрициониста	1	VI
Послове заштите, безбедности и здравља на раду	Службеник за послове заштите, безбедности и здравља на раду	1	VII
Нормативно правни послови	Секретар	1	VII
Административно финансијски послови	Руководилац финан. Рачуноводствених послова	1	VII
	Референт за финансијско-рачуноводствене послове	1	IV
	Благајник	1	IV
	Контиста	1	IV
	Самостални финансијско	1	IV-VI

	рачуводствени сарадник		
	Референт за правне кадровске и административне послове	1	IV
	Службеник за ЈН	1	VII
Послови пратећег и помоћно- техничког особља	Мајстор одржавања	3	IV
	Кувар	20	III-IV
	Сервирка	14	III-II-NK
	Техничар одржавања одеће	2	NK
	Чистачица	37	NK
	Возач	1	III-IV
	Помоћни радник	1	NK
	Библиотекар	1	VII -VI
УКУПНО		284	

2.2.5. Језик на коме се остварује васпитно-образовни рад

У складу са *чл. 5. Закона о предшколском васпитању и образовању*, васпитно-образовни рад у нашој Установи остварује се на српском језику. За припаднике националне мањине васпитно-образовни рад може да се изводи и двојезично на језику националне мањине и на српском језику, ако се за то определи најмање 50% родитеља, односно другог законског заступника деце.

2.3. Култура установе

2.3.1. Мисија Установе

Мисија установе је дефинисана у складу са вредностима које негујемо у предшколској установи а које произлазе из Основа програма предшколског васпитања и образовања. Мисија је саставни је део актуелног Развојног плана установе (2020 – 2025.).

Мисија наше установе гласи: Ми смо друга кућа деци у којој кроз игру и учење, на професионалан начин подстичемо правилан раст и развој и постављамо темеље здраве личности.

Визија нашег развоја у наредном периоду, такође је дефинисана у актуелном Развојном плану и она гласи: У наредном периоду радићемо на унапређивању квалитета и побољшању материјално техничких услова боравка деце у вртићима и проширивању капацитета вртића, на промовисању вртића у складу са принципима професије како би

допринели њеној видљивости у заједници као и на развијању сарадње са породицама деце и локалном заједницом.

2.3.2. Наш МОТО

Кроз искуство сазнајемо, нови свет упознајемо. Свака наша провокација, за истраживање је ситуација. Издвојте сате васпитачи, маме и тате. Шта би сте овде још да додате? Игра је основ учења детета, јер бирају „Године узлета!“

3. ПРЕДШКОЛСКА УСТАНОВА КАО МЕСТО

РЕАЛНОГ ПРОГРАМА ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОГ РАДА

Реални програм настаје и гради се у реалном контексту васпитно-образовне праксе. Он је израњајући и гради се кроз заједничко учешће свих учесника. Реални програм се обликује културом вртића, непосредне заједнице, структуром вртића (организациона структура: организација простора и времена, структура запослених, начин структурисања група, број деце у групи, број одраслих према броју деце), и ширег друштвеног контекста као и планским и промишљеним деловањем васпитача, заснованим на концепцији Основа програма предшколског васпитања и образовања - ГОДИНЕ УЗЛЕТА.

У предшколској установи као месту реалног програма васпитно-образовног рада, неопходно је да се континуирано ради на разумевању Основа програма предшколског васпитања и образовања. У Основама програма је дефинисана концепција на којој треба да се развија реалан програм и оперативна примена те концепције. Ради се и на уочавању разлика и разумевању односа између програмског документа и непосредног програма васпитно-образовног рада. Разумевање концепције је основа за преиспитивање имплицитних педагогија и неписаних правила и полазиште за мењање уверења свих запослених у установи. Грађење односа на темељу подршке и разумевања као и континуираног учења, уз поштовање и примену активног слушања, асертивне и ненасилне комуникације доприноси мењању културе установе.

3.1. Васпитно-образовни програм као израњајући програм заједничког живљења

Васпитно-образовни програм се гради у реалном контексту васпитне групе, кроз заједничко учешће деце и одраслих као аутентичних људских односа и заједништва у ситуацијама, догађајима и активностима које за њих имају смисла. Програм је процес заједничког учења деце и одраслих кроз који одрасли и деца заједнички конструишу знања и разумевања себе и света, а не као примена програма на децу, према унапред испланираним заједничким активностима и издвојеним садржајима подучавања. Дете

доживљава свет кроз односе које успоставља и развија. Ти односи су сложена мрежа повезивања и повратних веза и утицаја кроз акције и интеракције самог детета, социјалне средине и физичког окружења. За дете су у односима важни: сигурност, континуитет и учешће. Ситуације учења израћају из свакодневне упитаности детета која проистиче из односа тренутног чињења детета. Оно увек отвара питања која су њему смислена а програм се заснива на трагању за одговорима на постављена дечја питања. Програм је зато израћајући и није написан унапред већ се гради кроз свакодневне активности и односе.

3.1.1. Циљеви усмерени на дете-подршка добробити

Када пођемо од разумевања добробити као капацитета успешног персоналног и интерперсоналног функционисања, испољавања и култивисања људских потенцијала за развој и напредак, непосредан васпитно-образовни програм је усмерен ка подстицању добробити детета. У програму добробит сагледавамо кроз три димензије:

- Персоналну (бити добро и функционисати успешно)
- Делатну (спој когнитивног и вољног- умети и хтети)
- Социјалну (припадатаи, прихватати и учествовати).

Све димензије добробити су међусобно повезане, преклапајуће и узајамно условљене. Зато реалан програм у вртићима поштује холистичку природу развоја детета, целовитост процеса неге, васпитања и образовања и интегрисаност учења детета предшколског узраста.

Персонална добробит укључује субјективну („бити добро“) и психолошку („функционисати добро“). Субјективну или емоционалну добробит реазумемо као стање у ком су присутна узајамно комбинована и балансирана осећања као што су виталност и енергија, задовољство и уживање схваћени као забављати се, уживати у интеракцијама са другима и оном што радимо, затим, отвореност у смислу бити отворен за нова искуства, имати отворен однос према свету око себе, прихватити пажњу других, смиреност и самоприхватање. Добробит се по овој димензији одређује као „бити задовољан и здрав“, „осећати се добро“. Психолошка добробит обухвата следеће субдимензије. Саморегулација као способност контроле властитих импулса, способност прекида оног што би желели да наставимо и започињања нечег иако то не желимо. Саморегулисано дете је у стању да одгађа награду и задовољење своје потребе и да савлада своје импулсе довољно дуго да може да сагледа могуће консенквенце својих акција или да размотри алтернативне путеве за остварење. Друга субдимензија је самоприхватање које обухвата развој идентитета (личног и социјалног) и самопоштовање у смислу сигурности у себе, осећања моћи и властите вредности. Самосталност разумемо као инструменталну, способност да самостално обављамо неке радње али и психолошку која је способност самосталног доношења одлука у чијој су основи независност, самосвет и поверење у себе. Као последња субдимензија психолошке добробити истиче се активитет као као спој

когнитивних и емоционалних капацитета и својстава као што су радозналост, отвореност за нова искуства, иницијативност, толерантност на фрустрацију, креативност, стваралачки потенцијал.

Социјалну добробит разумемо као капацитет успешног интерперсоналног функционисања и она се остварује кроз прихватање (разумевање, уважавање, прихватање других и њихових различитости), остварљивост (деловање у контексту који пружа различите могућности и омогућава остварења), усклађеност (разумљивост и предвидљивост окружења, усклађеност са обрасцима, правилима, нормама и захтевима заједнице), припадање (бити део заједнице, бити прихваћен и припадати, бити подржан, делити) и допринос, односно партиципација која подразумева бити члан заједнице који има прилику и могућност да пружа и доприноси заједници. Социјална добробит се развија кроз подршку резилијентности (капацитет суочавања са животним изазовима на позитиван и продуктиван начин и као такав је основ успешног учења и развоја и има централну улогу у опоравку особе након трауме или стреса, резилијентно дете успешно и компетентно функционише и када је изложено стресним догађајима или лошим околностима), подршку социјалној и емоционалној компетентности (бити способан да комуницираш властита осећања и мишљења јасно и отворено са дужним уважавањем осећања, разумевања и интереса друге стране), моралност (развијање моралног и етичког делања), алтруизам (развијање способности сарадње, кооперативности, предусретљивости, емпатије, племенитости, солидарности,...) и смисао (развијање вредносног система, веровања и идеала, постављање циљева и давање значења, свхе и смисла догађајима чиме се подстиче самосвест, зачудност, уважавање, морална и естетска сензибилност и упитаност о природи и сврси живота и људског делања).

Подршку делатној добробити детета пружамо кроз стварање услова, прилика и подстицаја да се креативно изражава и испољава и да стваралачки уобличава своје доживљаје и сазнања, да развија све видове комуникације и овлада различитим функцијама говора, да развија рефлексивност и самодирекцију као основу учења да учи, да се стварају услови и подстицаји за развијање диспозиција за учење и основа кључних образовних компетенција за целоживотно учење.

За дете је добробит у реалном програму:

- осећати се добро и витално, бити остварен, задовољан и срећан, сигуран али не презаштићен и пререгулисан, сигурно да ће се његове потребе, интереси уважити и подржавати, осећати припадност, уважавање и подржавање
- бити укључен у вртићку заједницу кроз разноврсне заједничке активности, саслушан/уважен, окружен изазовима, прихваћен у својој јединствености, бити пријатељ и друг и физички активан;

- моћи да истражује свет око себе (да машта, посматра, пита), да се изражава на различите начине, да користи различите симболичке системе, да користи различите медије и материјале, да бира и преузима иницијативу, да испробава и спознаје своје снаге и могућности, да опслужује себе и да доприноси вртићкој заједници и средини.

- умети да доноси одлуке, да управља својим емоцијама, да одложи своје жеље и прихвата жеље и очекивања других, да успешно комуницира и сарађује, да брине о себе, другима и окружењу и да учи и воли учење.

Подржавање добробити детета кроз актуелан реалан програм (кроз оно што се дешава у вртићу) ми истовремено пројектујемо циљеве за будућност постављајући темеље за целоживотно функционисање и учење и континуирано утичемо на формирање социјалне и емоционалне компетентности детета. Кроз васпитно-образовни програм развијају се и кључне образовне компетенције (комуникација на матерњем језику, комуникација на другим језицима, математичке, техничке, друштвене и грађанске, предузетничке компетенције и културолошка свест и изражавање) али оне нису постављене као посебно дефинисани краткорочни циљеви већ се оне остварују кроз смислене, игровне и истраживачке дејје активности.

3.1.2. Остваривање циљева кроз односе

Дете доживљава свет кроз односе које успоставља и развија и ови односи одређују његов развој и учење. Васпитно-образовни рад са децом је процес подршке и допринос добробити на нивоу реалног програма. За дете је програм оно што оно доживљава и чини само или са другима и да се то манифестује кроз односе које успоставља, у које ступа и које развија са другима и према свету. Односи и делање (чињење) су покретач дејјег учења и развоја и њихове добробити. Јединствени програмски концепт је у основи рада свих узрастних група, организованих кроз различите облике васпитно-образовног рада у целодневним, полудневним и диверсификованим програмима и облицима рада. Установа настоји да кроз обезбеђење социјалног и физичког окружења омогући деци:

- Сигурност (социјална и физичка сигурност у трагању за изазовима, предвидљивост, заштићеност од физичких и психичких повређивања).

- Континуитет (у односима са значајним блиским одраслима, континуитет пажње васпитача, усклађеност односа у различитим окружењима, повезивање са претходним искуствима).

- Учешће (деца су активно укључена у свему што се око њих дешава, имају право на избор и утицања на догађања и ситуације).

Васпитачи се баве димензијама квалитета односа и од њих зависе како претходно наведене тако и следеће димензије квалитета односа:

- Укљученост кроз усклађивање, блискост, осетљивост и персонализованост (истинско бављење дететом и учешће у активностима са децом-осетљивост за дететове потребе и капацитете, као и подешеност детету).
- Одржавање баланса (баланс између активности које иницира васпитач и активности које развијају деца самостално, баланс у начинама учешћа васпитача у свим активностима, баланс познатог и непознатог, сигурног и несигурног, баланс између рањивости детета и потребе за његовом самосталношћу)
- Уважавање (процес изградње узајамног односа поштовања и разумевања кроз посматрање и слушање деце, спремност да се учи од деце).

3.1.3. Остваривање циљева кроз делање

Деца уче сопственим чињењем и учешћем у заједничким активностима са вршњацима и одраслима. Квалитет учења зависи од посвећености оном што се учи и ради.. Делање се заснива на интегрисаном приступу учења тј. кроз јединство доживљаја и оног што раде, кроз јединство својих мисли, осећања и онога што практично испробавају у конкретној ситуацији. Интегрисано учење је процес повезан смислом који у учењу налази дете, насупрот учењу кроз издвојене појединачне садржаје и активности. Омогућити деци да уче интегрисано за васпитача значи омогућити деци да стичу богата и разнолика искуства и да уче кроз односе са васпитачима и одраслима. То се остварује кроз обезбеђење средине за учење у вртићу, која је инспиративна и провокативна деци за истраживање и кроз обезбеђивање учешће деце у трагању за одговорима који за њих имају смисла кроз заједничке активности са вршњацима и одраслима у вртићу као и у локалном окружењу. На тај начин учење постаје смислено деци, деца воле да уче и виде сврху у учењу. Делање (учешће, чињење деце) у вртићу обухвата:

1. Животно-практичне активности где деца учествују у свакодневним животним ситуацијама које су део животног контекста деце као што су рутине (устаљене активности деце-обедовање, одмор, одржавање хигијене, рекреативни боравак напољу, сређивање простора), ритуали (при доласку и одласку, празнични ритуали, добродошлице новим члановима и сл.) и аутентични догађаји у вртићу и ван њега (принове или други догађаји из породице, неговање биљака, неговање љубимаца, шетње, дружење са децом других узраста, акције и догађања у локалној заједници). Улога васпитача у овим активностима је: - да планирају време и подршку за међусобно дружење и дељење проживљених искустава деце и одраслих; - омогућавају деци да деле информације о себи, својим породицама и љубимцима; - подстичу децу да представљају своја искуства у практичним животним ситуацијама из социјалног контекста из кога долазе; - обезбеђују деци да свакодневно борава на отвореном и да се баве различитим активностима у природном

окружењу; - омогућавају деци да учешћем у догађајима у локалној заједници истражују улоге и односе и себе доживљавају као део те заједнице.

2. Игра као слободно изабрано, саморегулисано учење у коме се деца добро осећају. Кроз игру деци ће се пружити могућност договарања и усклађивања са другима, преиспитивања и изграђивања етичких вредности, истраживања различитих идентитета, употребу понуђених предмета на различите стваралачке начине, откривања различитих начина симболизовања и уживања и радовања. Кроз игру деца уче да преговарају, да се договарају и усклађују са другима, да доносе одлуке, решавају проблеме, превазилазе препреке, упознају и користе симболе и тестирају границе својих моћи. Игра је основ развијања и испољавања свих димензија добробити детета (персоналне, делатне и социјалне). Игра је важна и она није подређена другим активностима већ се она стално подржава. Игра се одвија као:

- Отворена игра где деца према сопственој иницијативи граде игровни план и сама дефинишу правила у игри. У отвореној игри васпитачи ће: континуирано обезбеђивати погодне материјале који ће увек бити доступни деци; континуирано реорганизовати простор који ће бити подстицајан за игру; помагати деци да после игре сачувају продукте и материјале како би се користили у другим активностима; обезбеђивати деци довољно времена за игру; посматрати игру и настојати да разумеју контекст игре, прате реакције и идеје деце и бележе их.

- Проширена игра је игра деце у коју се укључују васпитачи, у потпуности деле поље интересовања са децом и својим учешћем односно својим аутентичним искуством обогаћују игру кроз заједничко играње са децом. У проширеној игри васпитачи могу да: улазе у одређену улогу којом подржавају започету игру; именују радње, предмете и поступке који су део игре; нуде богат репертоар невербалних знакова за децу која још не говоре(мимика, гест, покрет, додир, пантомима..); предлажу алтернативне нове улоге за децу којима се наставља игра; помажу другој деци да се укључе у игру; записују/документују сценарио игре.

- Вођена игра је игра у којој васпитачи иницирају, учествују и усмеравају игру, при чему се договарају са децом и пазе да не наруше игровни образац (добровољност, имагинацију, изазов, експериментисање, креативност и динамичност). У вођеној игри васпитачи ће да: подстичу адекватно коришћење опреме и средстава; показују покрете у игри; показују (демонстрирају) игре са правилима; нуде концепт игре, правила и начин груписања: воде дијалог са децом у игри

3. Планиране ситуације учења су ситауције које покрећу деца са намером да нешто истраже, открију или представе. Деца се ту циљано баве оним што их посебно интересује у оквиру тема/пројеката које су подстакнуте неким њиховим доживљајем или искуством и ту своју почетну иницијативу удружују у заједнички фокус пажње и заједничко учење.

Такав приступ омогућава деци различите начине истраживања, укључивање деце кроз различите начине учешћа, различите начине интеракције међу децом и интеракције са одраслима и материјалним ресурсима из непосредног окружења. Улога васпитача у тим ситуацијама је да препознаје иницијативе деце, бележи њихове исказе у циљу развијања програма (тема/пројекта), организује ситуације које ће артикулисати покренуту проблематику кроз уношење провокација и употребу неструктурираног и полуструктурираног материјала, омогућава деци да се баве 21 оним што за њих има смисла (обезбеђује различите изворе учења, организује посете институцијама и природним местима за учење, обезбеђује доласке стручњака из ЛЗ, подстиче децу да говоре и тумаче своје мисли..) и подстиче различите начине изражавања (визуелно изражавање, грађење у простору, покрет и плес, изражавање гласом-певање, звук, музика, причање, драматизација).

3.1.4. Стратегије и принципи развијања реалног програма

У развијању програма усмереног на подршку добробити детета, васпитачи се руководе стратегијама које се заснивају на принципима који проистичу из концепције Основа програма и изнетим поставкама о односима, делању и контексту вртића. У креирању васпитно-образовног рада полази се од следећих принципа:

- Принцип усмерености на односе - у развијању програма, фокус васпитача је на стварању подржавајућег социјалног и физичког окружења којим се обезбеђује сигурност, континуитет, учешће деце и укљученост васпитача и којим се негују односи уважавања, сарадње, одговорности и заједништва.
- Принцип животности - у развијању програма, фокус васпитача је на развијању заједништва деце и одраслих, вршњачке заједнице и повезивању са породицом и локалном заједницом, стварањем прилика за заједничко учење. Заједничко учење се остварује кроз активности које су смислене јер проистичу из искустава, аутентичних интересовања и односа, потреба и иницијатива, проблема и питања, догађаја и збивања у групи и заједници.
- Принцип интегрисаности - у развијању програма, фокус васпитача је на стварању прилика за учење као интегрисаног искуства детета кроз оно што чини (делање) и доживљава (односи), а не према унапред испланираним појединачним активностима на основу аспекта развоја или образовних области и издвојеним садржајима подучавања.
- Принцип аутентичности - у развијању програма, фокус васпитача је на препознавању и уважавању интегритета, различитости и посебности сваког детета, развојних, културних, социјалних и других специфичности деце и њихових породица, као и јаким странама и потенцијалима сваког детета, посебно узимајући у обзир потребе за подршком деци са сметњама у развоју и инвалидитетом и деци из других осетљивих друштвених група. Овај

принцип подразумева индивидуализовани приступ сваком детету уз истовремену подршку укључивању сваког детета у вршњачку заједницу и заједничке активности.

- Принцип ангажованости - у развијању програма, фокус васпитача је на ситуацијама и активностима којима се подржава: учење детета кроз властиту активност; ангажованост детета; иницијатива и избор деце; различити начини бављења појединим питањима, проблемима и садржајима; стваралачка прерада искуства и креативно изражавање властитих идеја, доживљаја, мишљења и сазнања. Овај принцип подразумева укљученост васпитача и заједничко учешће са децом, а не директно подучавање.

- Принцип партнерства - у развијању програма, фокус је на уважавању перспективе деце и породице (њихових мишљења, идеја, иницијативе, одлука) и на различитим начинима укључивања породице и повезивања са локалном заједницом.

Поштујући наведене принципе васпитачи развијају реалне програме користећи следеће стратегије:

- планирање
- заједничко развијање програма и
- праћење, документовањ и вредновање.

3.1.5. Начини планирања и документовања

Васпитачи омогућавају деци да уче кроз јединство оног што доживљавају, промишљају и оног што раде.

Планирање у интегрисаном приступу учењу одвија се кроз теме/пројекте. Теме/пројекти су продубљено истраживање тематике која је смислена и изазовна деци за истраживање. Идеја за тему/пројекат може да проистиче из свакодневних искустава које деле деца и одрасли, из игре деце, из проблема који заокупљају децу и интересују их, из уочених потреба и упитности деце и васпитача, из различитих догађаја у деčјем вртићу и у локалном окружењу. Након откривеног одређења теме (почетне идеје за пројекат) васпитачи истражују различите изворе, проналазе идеје и промишљају чиме би се на почетку деца могла бавити и истраживати у оквиру те тематике (ослањајући се на професионална знања о узрасним карактеристикама деце и познавању деце у групи). У складу са тим васпитачи промишљају шта је потребно припремити од материјала који ће подстаћи децу да испробавају своје идеје.

Теме/пројекти се не планирају унапред од почетка до краја већ само неколико корака унапред и циклично се настављају тако што:

- планирају опремање простора различитим средствима и материјалима који су провокативни и инспиративни деци за истраживање у оквиру теме/пројекта (уметнички предмети, различити штампани материјали, справе, апарати, различити структурирани и неструктурирани материјали...);

- на основу идеје за неку активност, планирају начине организовања те активности који је у складу са принципима развијања програма;

- на основу садржаја који приистичу и везани су за тему / пројекат, васпитачи планирају организацију активности и начине свог учешћа у активности (начине подупирања, моделовања, проширивања).

Учешће васпитача није у преношењу готових знања које деца треба да усвоје већ у заједничком учешћу у истраживању тематике којом се деца баве тако да они:

- планирају ресурсе који су потребни, који се могу набавити, направити или позајмити;

- планирају могуће начине укључивања родитеља, деце из других група и појединаца из локалне заједнице;

- планирају места у локалној заједници у којима могу да проширују искуства везана за тему/пројекат (институције, организације, отворени простори, појединци..).

Теме/пројекти трају различито (од неколико дана до неколико месеци) зависно од предлога и интересовања деце, од разноликости подстицаја и идеја које уноси васпитач и други који су укључени.

Праћење обухвата:

- праћење учења и развоја деце

- праћење развоја програма.

Праћење детета није процењивање његових развојних могућности и постигнућа, него потпуније разумевање дететовог развоја и учења и на основу тога пружање сталне подршке добробити детета. Његова функција је:

- представљање богатства и различитости децијих идеја и начина на који деца виде и разумеју себе, свет око себе као и своје учешће у децијем вртићу;

- да деца развијају самопоуздање, осећају се прихваћено и уважено и подстакнуто да даље истражују, када виде да се документује и показује оно што они испробавају и оно о чему размишљају;

- да пружа могућности да се кроз документоване ситуације дете враћа различитим ситуацијама учења, да их поново тумачи и слуша запажања других;

- да васпитачи прате и истражују начине на које подржавају учење деце у њихово учешће у развијању програма;

- да се остварује сарадња са породицом кроз грађење поверења, дијалог и заједничко учешће.

Праћење развијања програма је континуирано грађење квалитета програма кроз:

- критичко преиспитивање усклађености реалног програма са концепцијом Основа програма и принципима датим у Основама;

- рефлексивни приступ пракси где самостално или у сарадњи са колегама преиспитујемо односе између уверења и намера наспрам праксе;

- континуирано преиспитивање стратегија које користимо у развијању реалног програма кроз поступке организације физичке и социјалне средине и начине учешћа деце;

- обезбеђење континуитета у развијању програма кроз стално повезивање децјих искустава и сазнања касо и поступака и увида васпитача;

- промовисање програма и омогућавање професионалној и друштвеној заједници да се потпуније упозна са програмом вртића и тиме их подстакнемо на допринос и учешће.

Учење и развој детета се прати кроз децји портфолио који садржи: јаке стране детета и напредовање детета, децја перспектива ситуација/активности/догађаја, начин пружања подршке детету нарочито када су у питању деца из осетљивих група. Користе се различите скале и друге технике посматрања и праћења, различите технике консултовања са децом и продукти настали кроз консултовање (руте, туре, приче за учење..), продукти настали у игри и у оквиру теме/пројекта (цртежи, фотографије, видео и аудио записи настали у различитим ситуацијама који су детету посебно важни).

Развијање програма кроз теме/пројекте документује се кроз тематски-пројектни портфолио који садржи план развијања теме/пројекта и причу о теми/пројекту. Током развијања теме/пројекта васпитач израђује са децом почетне и процесне паное који садрже скице, позиве родитељима, исказе деце, предлоге родитеља, мапе учења, цртеже, фотографије, питања и коментаре, запажања деце и родитеља и других учесника и др.

3.2. Понуда програма и услуга

Основна делатност предшколске установе реализује се кроз редовне облике рада чија је функција свеобухватна нега, васпитање и образовање. Рад је организован у оквиру целодневног и полудневног боравака за децу предшколског узраста. Цеодневни боравак организује се у трајању од 11 сати односно, од 5,30 часова до 16,30 часова. Полудневни боравак се организује у трајању од 4 сата непосредног рада са децом.

Предшколска установа развија различите облике, програме и услуге како би деца предшколског узраста, кроз подршку њиховој добробити, имала једнаке могућности за учење и развој у складу са потребама породице и деце.

Назив програма	Трајање програма	Дневно трајање
РЕДОВНИ ПРОГРАМИ		
Програм неге и васпитно-образовног рада са децом узраста 12 месеци до 3 године	1.9. до 31.8.	Од 5,30 до 16,30
Програм предшколског васпитања и образовања деце од 3,5 до 5,5 година	1.9. до 31.8.	Од 5,30 до 16,30
Припремни предшколски програм у целодневном трајању	1.9. – 31.8.	Од 5,30 до 16,30
Припремни предшколски програм у полудневном трајању	1.9. – краја школске године, према школском календару	4 сата у договору са породицама деце или осталих са којим деле простор
Предшколски програм у полудневном трајању за децу узраста 4 до поласка у школу	1.9. – краја школске године, према школском календару	4 сата у договору са породицама деце или осталих са којим деле простор
ПОВРЕМЕНИ ПРОГРАМИ		
Посебно организовани програми за значајне датуме и празнике	У складу са програмом	У време боравка деце у вртићу
Дружења деце и излети	1 дан	1 дан

Повремене програме организујемо поводом празника, свечаности, обележавања значајних датума и манифестација. Детаљан план активности доноси сваки тим у складу са својим могућностима и специфичностима. У табели која следи, дајемо предлог могућих и до сада реализованих активности на основу којих ће тимови сваког вртића, користећи предлоге, правити и реализовати ове програме.

Назив програма	Активности	Носиоци реализације	Време реализације	Место
Обележавање Дечје недеље	Мото: преузимамо мото који промовишу Пријатељи деце Србије, програм активности доноси сваки тим вртића у складу са	Васпитачи и деца старијих и припремних предшколских група, стручни сарадници и	Прва цела недеља октобра	Сви вртићи

	својим специфичностима	сарадници		
Мала олимпијада	У сарадњи са Атлетским стадионом у Сремској Митровици организовати такмичарске игре за децу предшколског узраста	Директор ПУ, помоћник директора ПУ, стручни сарадник за физичко васпитање, васпитачи припремних предшколских група	Током Дечје недеље	Атлетски стадион
Новембарски дани: програм обележавања Дана града, Митровдана	Програм активности је део календара града а доноси се у сарадњи са Градском Управом за образовање и Градском управом за културу	Директор ПУ, помоћник директора ПУ, Начелник за образовање, Начелник за културу, главни васпитачи, васпитач и деца припремних предшколских група	Прва недеља новембра	Сви вртићи, установе културе, Градски тргови
Обележавање дечје славе: “Св. Сава“	Причање прича о Св. Сави и прича које промовишу хумане вредности са јасним моралним поукама и порукама, припремање приредбе за обележавање славе, посета свештеника и ломљење славског колача	Директор ПУ, помоћник директора ПУ, сви васпитачи и медицинске сестре васпитачи, стручни сарадници и сарадници, Црквена општина и свештеници	Током јануара	Сви вртићи
Обележавање Дана жена	Креативне радионице са децом и родитељима, приредбе за мајке, старатељке, хранитељице, баке	Васпитачи, медицинске сестре васпитачи, стручни сарадници и сарадници, родитељи	Током марта	Сви вртићи
Обележавање верског празника Ускрса	Креативне радионице са децом и родитељима, Ускршњи вашар	Васпитачи и медицинске сестре васпитачи	Недеља пре Ускрса	Сви вртићи
Сусрети припремних	Дружење деце, родитеља и васпитача у	Васпитачи, деца, родитељи	Током маја	Вртићи у сеоским

предшколских група	виду посете вртићу у другом селу			средином а
Учествовање на Ревии драмског стваралаштва деце предшколског узраста Срема	Дружење и представљање продукта произашлог из реализације програма подстицања драмског стваралаштва у раду са децом предшколског узраста	Директор, помоћник директора, стручни сарадници, васпитач и, деца, родитељи	Април	По договору
Учествовање на Фестивалу луткарства у Иригу	Представљање луткарског стваралаштва у раду са децом предшколског узраста	Директор, помоћник директора, стручни сарадници, васпитач и, деца, родитељи	Мај	Сви вртићи
Весели полигон	У сарадњи са Савезом за предшколски спорт Града Сремска Митроца	Директор, помоћник директора, представници Савеза и волонтери, стр. сарадник за физичко васпитање, деца и васпитачи пп група	Март	ПСЦ Пинки
Завршна свечаност	Манифестација поводом завршетка похађања вртића и поласка у школу	Директор, помоћник директора, главни васпитачи, васпитачи пп група, запослени у СПЦ Пинки и Симиум Арт-у	Крај маја	ПСЦ ПИНКИ

Циљеви ових програма су:

- Подршка персоналне, делатне и социјалне добробити деце
- Ширење могућности социјалних интеракција са децом и одраслима (сарадње, подршке, помоћи)
- Подстицање личне и уважавање туђе индивидуалности и различитости
- Неговање припадности и доприноса вртићкој и широј друштвеној заједници
- Упознавање са значајним датумима, традицијом, фолклором, обичајима и познатим личностима из локалног окружења.
- Укљученост у разноврсне креативне и сврсисходне активности

-Презентовање, евалуација и публиковање активности са децом у вртићу родитељима и широј друштвеној заједници (завршне пројектне активности, слављење пројеката, заједничка евалуација)

-Промовисање вртића у локалној заједници

Ове активности се реализују у оквиру вртића и као јавне манифестације у објектима партнерских институција у граду (Библиотека, Галерија, Музеј, ПСЦ Пинки, Позориште) и јавним градским површинама и трговима. Теме су различите, у зависности од датума који се обележава и тема истраживачких пројеката који се представљају.

Евиденција и документовање ових активности врши се кроз видео записе, фотографије, извештаје о активностима кроз Летопис и сајт установе, приче о пројектима и извештаје задужених тимова. Израђује се годишњи извештај о реализацији и евалуацији програма, као део Годишњег извештаја о раду установе.

Установа, полазећи од законом прописаних циљева и принципа система предшколског васпитања и образовања, поред редовних реализује друге, различите облике и програме васпитно-образовног рада у циљу унапређивања квалитета васпитно-образовног рада, повећања обухвата деце, ширења разноврсности програмске понуде у складу са потребама породице и деце и специфичностима локалне заједнице.

Програм : „ДА СЕ БОЉЕ РАЗУМЕМО“

Реализација програма : „Да се боље разумемо“ је почела у радној 2020/21.години. Циљ пројекта је да допринесемо остваривању једнаких могућности за учење и развој деце из осетљивих друштвених група – Рома, као и обезбеђивање подршке породицама за развој родитељских компетенција и то полазећи од сазнања да предшколско васпитање и образовање значајно позитивно утиче на развој све деце и може да смањи разлике у образовним постигнућима. Такође, један од циљева је обезбеђивање подршке ромској деци за припрему, интеграцију и укључивање у образовни систем због смањења ризика од напуштања школовања и испадања из система образовања.

Према националним статистикама, али на основу анализа и истраживања великих међународних и домаћих организација, образовање Рома у свим сегментима (недовољна стопа уписивања, недовољна припремљеност за полазак у школу, лоша школска постигнућа, далеко већи проценат осипања....) је далеко испод нивоа у односу на остало становништво.

Проблеми и препреке са којима се ромска деца и њихови родитељи у Сремској Митровици суочавају су бројни: од недостатка основних средстава за живот и неадекватних стамбених услова, преко недостатка уџбеника и прибора за школу, недостатка подршке у помоћи у учењу код куће, па до дискриминације, како од стране других ученика, тако и од стране појединих наставника. Центар за економско унапређење Рома (ЦЕУР) је у претходних неколико година, реализујући програме образовног карактера, допринео побољшању положаја у области образовања Рома, али су помаци минимални у односу на очекивања, како од стране саме организације, тако и од стране целе друштвене заједнице. Разлози леже у мноштву чинилаца који утичу на побољшање у

обухвату, континуитету и бољег школског успеха ромских ученика, али и у немогућности да утичемо на све проблеме са којима се Роми суочавају и сусрећу у свим областима. Како смо у Предшколској установи – Лаћарак и Мачванска Митровица - у протеклом периоду приметили да деца из остељивих друштвених група – Роми, не похађају редовно нашу установу (највише деца од 3 године па до припремног предшколског програма), одлучили смо да их реализацијом радионица укључимо у исте. Пројектом смо обухватили децу која живе у ромским насељима у Лаћарку и Мачванској Митровици, узраста од 3 године до 6,5 година, као и њихове родитеље којима путем диверсификованих програма указујемо на важност правовремене интервенције у циљу што ефикаснијег укључивања деце у образовни систем. Овај вид подршке није значајан само за децу, која на овај начин стичу радне навике, уче и редовно похађају вртић, већ и за њихове родитеље, који кроз пројекат добијају велику подршку и помоћ у правилном усмеравању својих малишана. За децу, кориснике пројекта „Да се боље разумемо“, обезбеђен је простор, ужина дидактички материјал као и компетентни васпитачи и стручни тим.

Реализацијом програма придржаваћемо се начела:

- Најбољи интереси детета
- Заштита од дискриминације
- Право на заштиту од насиља
- Право на образовање
- Право на игру
- Родитељи као први васпитач
- Право на одмор и слободно време

Увођење породице и деце у диверсификовани програм - на почетку реализације програма је одржан родитељски састанак за све кориснике пројекта на којем су се ближе упознали деца, родитељи и васпитачи. Састанак су водили васпитачи који су реализатори програма, како би упознали родитеље са планом, циљевима и начином рада.

У оквиру програма планирано је 120 радионица које ће реализовати по два васпитача у Лаћарку и Мачванској Митровици. Радионице за децу прате све аспекте дечијег развоја : сензомоторни развој (крупна, фина моторика и перцепција), сазнајни развој (интелектуални), развој говора и комуникације и социо-емоционални развој. Након одређеног периода васпитачи снимају ниво развојних достигнућа детета и користе мерне инструменте (чек листа, визуелно документовање и портфолио). Реализација овог програма је започела у току другог полугодишта радне 2020/21.године а са планираним активностима настављамо и током радне 2021/22.године.

Програм: „РАНА ИНТЕРВЕНЦИЈА“

Током марта 2019. директорака, дефектолошкиња и социјална радница су заједно са представницима Медицинског центра, Центра за социјални рад и Градске управе, формирале Градски тим за рану интервенцију. На тај начин се ПУ укључила у пилот пројекат Ране интервенције у Србији под покровитељством УНИЦЕФ-а. Тим за Рану интервенцију у нашој установи чине Весна Лукић, дефектолошкиња; Снежана Шарић Новаковић, социјална радница и васпитачи Бојана Белинчевић и Милан Ковачевић. Ово је још један начин унапређивања инклузивне праксе у вртићким и кућним условима. Програм се континуирано развија.

Рана интервенција (РИ) је међуресорни, трансдисциплинарни и интегрисани национални систем професионалних услуга намењен деци узраста од 0 до 5 година са развојним кашњењима, сметњама у развоју и атипичним понашањем. Такође може да обухвата и децу са тешкоћама у социјалном и емоционалном развоју или малој деци код које постоји ризик да ће имати кашњење у развоју до поласка у школу због неухрањености, хроничних болести или других биолошких и срединских фактора. У циљу пружања услуга РИ формиран је градски Тим за РИ коју чине представници Дома здравља (Развојно саветовалиште), Предшколске установе и Центра за социјални рад.

Због огромног развојног потенцијала у првим годинама живота и пластичности мозга, рана интервенција је кључ за постизање оптималног развоја детета са сметњама у развоју.

Свако развојно одступање и пре постављања дијагнозе представља индикатор за укључивање ране интервенције.

Услуге РИ се заснивају на приоритетима породице и потребама детета, засновани на рутинама и најбоље се реализују у природном окружењу детета, нпр. код куће, у вртићима или у другим окружењима где бораве деца.

Стандарди РИ су :

- *Ране интервенције су индивидуализоване- Услуге чији је фокус на јачим странама, интересовањима и мотивацијама детета у оквиру контекста свакодневних активности-рутина.

- *Ране интервенције постављају породице у средиште- услуге се надграђују на јединствене јаче стране породице, фокусирају се на приоритете породице и уважавају културолошке специфичности.

- *Ране интервенције су засноване на тимском раду- стручни радници различитих профила и породице раде заједнички како би се решили проблеми и донеле одлуке.

- *Ране интервенције се заснивају на доказима- стратегије које се користе да би се постигли функционални исходи заснивају се на највишем квалитету постојећих доказа и захтевају координисани и свеобухватни приступ током реализације.

- *Ране интервенције су подстакнуте исходима- услуге су усредсређене на повећавање способности детета да учествује у активностима и рутинама које су прикладне за његов узраст, и то у природним и инклузивним окружењима.

- *Ране интервенције се стављају у контекст- планирање и реализација интервенција узимају у обзир где и када ће нека вештина да се користи (одређивање функционалних циљева).

*Ране интервенције имају приступ који укључује родитеља као важног и водећег актера, омогућава континуитет и интензитет у примени различитих активности кроз рутине, тј. свакодневне активности које дете обавља.

*Ране интервенције препознају примарног пружаоца услуга (ППУ) и он координира између родитеља и осталих чланова Тима око детета.

*Ране интервенције подразумевају увођење, планирање и спровођење интервенција кроз јединствен документ Индивидуални план подршке породици и детету (ИППП), у ком се планирају функционални циљеви и стратегије које ће се спроводити како би се ти циљеви реализовали.

*Ране интервенције подразумевају планирано организовање кућних посета на недељном или месечном нивоу.

*Ране интервенције у циљу прикупљања информација о породици и детету користи следеће методе и инструменте: РБИ (Интервју заснован на рутинама), Еко мапу, функционалну процену детета, АЕПС, УРД, кућне посете.

Циљ РИ је да се након пилот пројекта компоненте РИ имплементирају у свакодневни начин рада и битисања сва три система, да се овај начин приступа породицама и деци прошири и у рад укључи већи број стручњака различитих профила.

Програм: „ПОДРШКА – НЕ ПЕРФЕКЦИЈА“,

НОВАК ЂОКОВИЋ ФОНДАЦИЈА

Програм се реализује у вртићу „Маја“ у ком је у сарадњи са Новак Ђоковић Фондацијом, опремљен простор и отворен Центар за родитеље.

Програм је усмерен на пружање подршке родитељима деце до 6 година старости. Идеја је да се родитељима омогући размена искуства, упознавање са различитим стратегијама за подстицање развоја деце и развије мрежа подршке између себе.

Принципи програма:

1. Сваки родитељ жели само најбоље за своје дете.
2. Не постоје два иста детета, два иста детета нити две исте породице. Дакле, не постоји један одређени стил или стратегија родитељства који би били адекватни за свако дете у сваком моменту.
3. Савршенство у родитељству не постоји, али деци нису ни потребни савршени родитељи.

4. Уз адекватну подршку, сваки родитељ поседује способност да задовољи потребе детета за одрастањем у безбедном и стабилном окружењу, са брижним одраслима пуним љубави и разумевања.
5. Свака особа има знање и искуство из којег други могу да науче.

Програм се састоји од 10 радионица које трају 90 минута + 30 минута који су предвиђени за неформално дружење учесника радионице. Радионице се одржавају током 10 недеља са највише 20 родитеља.

Циљ програма је да ће родитељи у свакој радионици кроз дружење и разне активности имати рилику да:

1. Прошире своје знање о развоју детета и његовог мозга, као и стратегије за промовисање развоја. Када родитељи знају шта их очекује у различитим етапама живота детета, лакше постају самоуверени и држе ствари под контролом.
2. Развијају вештине управљања стресом, комуникације и конструктивног решавања проблема. Када родитељи имају искуства у посматрању и увежбавању техника саморегулације и позитивне дисциплине спремнији су да чешиће реагују позитивно у изазовним ситуацијама родитељства.
3. Повећају самоефикасност, самопоуздање и доступност подршке. Када родитељи могу да поделе са другима своје успехе и изазове у родитељству и саслушају друге родитеље, осећају се добро зато што знају да нису сами и добијају потврду да неке ствари добро раде.

Неке од тема о којима стручњаци разговарају са родитељима:

1. Дугорочни циљеви за дете
2. Начини грађења односа са децом
3. Стратегије за унапређивање психо-физичког развоја
4. Начини реаговања у емотивно обојеним ситуацијама
5. Комуникација са децом која доприноси подстицању дечјег развоја
6. Управљање осећањима
7. Начини учвршћивања прихватљивог понашања

3.3. Физичко окружење као димензија програма

Да би се реализовала концепција програма Године узлета, потребно је велику пажњу посветити физичком окружењу као димензији програма. Физичко окружење (просторно-временска организација) на директан начин обликује положај детета у програму. Полазећи од свог физичког (изглед, опрема, доступност), социјалног (које начине учешћа

омогућава, са киме када и како) и симболичког (шта сам ја, шта могу и шта је пожељно и очекивано) значења, простор није нешто независно од програма већ он на најдиректнији и најконкретнији начин одражава теоријско-вредносна полазишта и циљеве програма-подршка добробити детета. Простор и материјали који окружују дете треба да покрену дете на различите облике и нивое интеракције са материјалима и другом децом. Довољан и добро организован простор подстиче слободу избора, омогућава деци да се играју сама или са другима, да учествују или паузирају, да се игра и учење одвијају без ометања и прекида. Полазећи од тога, континуирано се ради на припреми физичког окружења у радним собама, холовима и ходницима и двориштима вртића како би тај простор подржавао:

- сарадњу и позитивну међузависност (пружа могућност деци да заједно раде и сарађују, материјали подстичу различите облике груписања)
- уважавање посвећености и иницијативе у активностима (деца могу да се осаме и не ометају једни друге у активностима, материјали су груписани и доступни деци, деца могу да реорганизују простор и материјале)
- истраживање експериментисање и стваралаштво (безбедан, прегледан, предвидљив али и динамичан и богат подстицајима који позивају на истраживање, постоји мноштво неструктурираног и полуструктурираног материјала, различити материјали који подстичу различито изражавање и користе се на различите начине, постоји много правих, реалних и аутентичних предмета који одражавају реалан живот деце, породице и васпитача, постоје материјали којима се подржава развој ране писмености штампани материјали, плакати, мапе, шеме, графикони, календари, књиге, сликовнице);
- различитост (удобан и флексибилан намештај који је приступачан сваком детету, који пружају могућност да се ствари раде на различите начине и одговарају различитостима деце);
- припадност и персонализованост (одражава особености и живот групе, рефлектује заједничке идеје и вредности, у простору су видљиви продукти и континуитет заједничких активности);
- телесни, сензорни и естетски осећај и зачудност (пружа могућност за различита сензорна искуства и активности-текстура, мириси, звукови, пружа могућност за различита кретања и истраживања телом, постоје елементи природе-плодови, саднице, семенке, постоје маштовити и тајанствени простори).

Простор се структурира према просторним целинама које су дефинисане основном наменом у односу на активности и учење детета-на пример сензорна целина, целина за конструисање, за симболичку игру, за осамљивање, литерарна целина... Неке од целина могу бити сталне, неке повремене, неке формиране током пројекта.

Развијање реалних програма у вртићу процес који подразумева да се максимално користе ресурси заједнице. Заједница је непосредно окружење деце-породица, родбина, суседство, установе и институције које они посећује попут дома здравља, продавнице, играонице, библиотека, позориште и сл. Зато се акценат ставља на:

- коришћење отворених простора вртића, других отворених простора, простора разних институција-културе, спорта, образовања..
- посете привредним и услужним организацијама (фабрике, занатске радње, тржни центри, банке...)
- деца и васпитачи учествују у различитим дешавањима у заједници (прославе, фестивали, акције..)
- настојимо да се обезбеди финансијска подршка од локалних привредних субјеката за поједине активности (опремању и набавци потрошног и неструктурираног материјала)
- информисање локалне јавности о програму и раду у Установи (информације у виду плаката, флајера-пошта, месна заједница, дом здравља, библиотека) као и редовно информисање у локалним медијима
- сарадња са школама кроз узајамне посете, организовањем заједничких активности и акција и разменом информација и заједничкој припреми родитеља и деце за прелазак из вртића у школу.

4. Предшколска установа као место демократске и инклузивне праксе

4.1. Партнерство са породицом

Успешност остваривања програмских задатака предшколске установе зависи од усаглашеног деловања Установе и породице. Садржаји заједничког рада се граде на ономе што је урађено у породици, што треба да резултира квалитетним сарадничким односом васпитача и родитеља/старатеља, предшколске установе и породице. Полазећи од савремених сазнања о детету и потребе да се оно развија у широком животном контексту, да се богате утицаји из средине и ствара целовитија слика о свету, јавља се потреба укључивања родитеља у непосредно живљење деце у вртићу. Тиме се живот и рад родитеља укључују у институционално васпитање деце и богати програм рада са децом. Сарадња са породицом се остварује на нивоу Установе, вртића и васпитне групе кроз различите облике сарадње.

У предшколском васпитању и образовању на првом месту је добробит детета. Развијање партнерског односа са породицама деце која похађају вртић је, између осталог, и подршка васпитној функцији породице. Партнерство се базира на поверењу, разумевању и усмерености ка заједничким циљевима, кроз учешће и заједничко доношење одлука.

У развијању програма усмереног на подршку добробити детета, практичари се у сарадњи са родитељима руководе стратегијама и принципима који проистичу из концепције Основа програма и изнетим поставкама о односима и контексту вртића.

Полази се од следећих принципа:

- грађења узајамног поверења и поштовања,
- отворене и сталне комуникације и дијалога,
- узајамно препознавање и уважавање јединственог доприноса и снага сваке стране,
- заједничко доношење одлука и спремност на компромисе и промене.

Активности	Начин реализације	Носиоци	Време и место
Учествовање родитеља у процесу адаптације деце	Активно учествовање у процесу транзиције детета из породице у вртић	медицинске сестре васпитачи и васпитачи млађих група	Септембар и у току године у зависности од тога када дете полази у вртић
Пружање подршке родитељима у превазилажењу адаптационих проблема	Индивидуални разговори	Психолог установе	Према потреби у току године
Отворена врата за индивидуалне разговоре са родитељима	Разговор са родитељима	Медицинске сестре васпитачи, васпитачи	Планирано време у току недеље је истакнуто на видно место
Индивидуални контакти са родитељима	Размена приликом пријема и одласка детета из вртића	Медицинске сестре васпитачи, васпитачи	Свакодневно у свим вртићима
Стицање увида у деčји портфолио	Самостално разгледање, разгледање са дететом, размена са васпитачима, другим родитељима	Медицинске сестре васпитачи, васпитачи	Портфолији су доступни родитељима, истакнути на видним местима
Упознавање родитеља са Посебним протоколима о заштити деце од насиља, занемаривања и злостављања	Родитељски састанци и флајери за све родитеље новоуписане деце	Координатор Тима, медицинске сестре васпитачи, васпитачи	Током године у свим вртићима
Упознавање родитеља са члановима Тима за заштиту деце од насиља, злостављања	Родитељски састанци	Координатор Тима, медицинске сестре васпитачи,	Током године у свим вртићима

и занемаривања као и процедурама реаговања у случају потребе		васпитачи	
Упознавање са очекивањима родитеља од боравка детета у вртићу	Радионице са родитељима или Анкете за родитеље	Педагог установе, медицинске сестре васпитачи, васпитачи	Септембар – октобар у свим вртићима
Припрема за полазак у школу	Радионице са родитељима, трибине	Педагог, васпитачи пп група	Током године
Учествовање родитеља у изради и реализацији плана индивидуализације и ИОП-а као и праћењу напредовања деце и ревизије истих	Састанци малих Стручних Тимова за инклузивно васпитање и образовање	Родитељ детета, дефектолог установе, васпитачи на групи, стручни сарадници, социјални радник, лични пратилац(ако га дете има)	Током године, према плану, Маслачак
Хуманитарне акције: прикупљање ПЕТ амбалаже, секундарних сировина, играчака, гардеробе за децу и сл.	Заједничке активности родитеља и тимова васпитача	Родитељи, васпитачи, деца	Током године
Донације родитеља	У складу са потребама вртића, могућностима и жељама родитеља	Директор ПУ, помоћник директора ПУ родитељи, васпитачи,	Током године
Активно учествовање родитеља у реализацији пројеката у грпи	У складу са знањима, улогама, мотивацијом	Родитељи, деца	Током године
Упознавање са занимањима родитеља	Представљање свог посла деци у вртићу кроз реализацију тема или пројеката у групама	Родитељи, васпитачи	Током године
Учествовање родитеља у креативним радионицама, уређењу простора вртића и дворишта и пројектима који се реализују у групама и на нивоу вртића	Активно учествовање, дружење и креативно изражавање у складу са Планом активности сваког тима	Родитељи, васпитачи, деца	Током целе године
Родитељски састанци	Едукативне	Родитељи,	Најмање 4

	радионице, упознавање са програмима рада, заједничко креирање програма рада са децом, заједничко планирање и договарање о свим важним питањима	васпитачи	пута током године
Учествовање у набавци потрошног и изради дидактичког материјала	Радионице са родитељима	Родитељи, васпитачи, деца	Током године
Сусрети деце припремних предшколских група из сеоских вртића	Посете деце, родитеља и васпитача у виду дружења и заједничких активности	Васпитачи, деца, родитељи	Мај
Завршна свечаност	Програм за родитеље деце која полазе у школу	Директор ПУ, помоћник директора ПУ, васпитачи, деца, родитељи, запослени СПЦ Пинки	СПЦ“Пинки“
Учествовање родитеља у раду Актива за развојно планирање, Тима за самовредновање, Тима за заштиту деце од насиља, злостављања и занемаривања, Стручног Тима за инклузивно васпитање и образовање	Састанци Тимова и Актива	Директор, помоћник директора, чланови Тимова и Актива, родитељи	У складу са планом рада сваког Тимова и Актива
Подизање квалитета рада Установе кроз активно учествовање у раду Савета родитеља	Састанци Савета родитеља	Директор, помоћник директора, секретар, стручни сарадници, сарадници, представници родитеља	У складу са планом рада Савета родитеља
Доношење одлука и учествовање у животу и раду Установе путем својих представника у Управном одбору Установе	Састанци Управног одбора	Директор, помоћник директора, чланови Управног одбора	По потреби током целе године

Едукација родитеља деце са говорним потешкоћама и поремећајима	Сарадња са родитељима у оквиру логопедског саветовалишта	Логопед и родитељи	Током целе године, три пута недељно
Пружање помоћи породицама са децом са изразитим и повременим социјалним проблемима, и у кризним ситуацијама, кроз пружање помоћи, подршке и непосредне заштите деце и породица	Саветодавни рад са родитељима	Социјални радник и родитељи деце	Током целе године
Методом индивидуалног рада пружа се помоћ породицама које су корисници материјалне помоћи у остваривању права на регресирање трошкова боравка деце у вртићу	Саветодавно – информативни рад са родитељима и издавање потврда о похађању вртића	Социјални радник и родитељи деце	Током целе године
Пружање помоћи породицама које се налазе у стању социјалне потребе ради остваривања права на социјалну помоћ	Саветодавни рад са родитељима и успостављање сарадње са Центром за социјални рад	Социјални радник, родитељи деце и запослени у Центру за социјални рад	Током целе године
Рад са породицама деце са сметњама у развоју у вези регресирања боравка деце у ПУ, те око остваривања одређених права из домена социјалне заштите деце	Саветодавни рад са родитељима и успостављање сарадње са Центром за социјални рад, Медицинским центром и Интерресорном комисијом	Социјални радник, родитељи деце и запослени у Центру за социјални рад, Медицинском центру и члановима ИРК	Током године
Индивидуални рад са хранитељским породицама и заштита деце без родитељског старања кроз регресирање трошкова боравка деце у ПУ кроз праћење боравка деце и стицање увида у квалитет бриге у хранитељским породицама	Саветодавни рад са хранитељима и старатељима	Социјални радник, хранитељи, старатељи	Током године
Саветодавни рад са породицама са поремећеним	Саветодавни рад	Социјални радник	Током године

породичним односима			
Сарадња и пружање помоћи родитељима са више деце, треће и четврто дете у регресирању трошкова боравка детета у вртићу и остваривање континуитета у истом	Саветодавни рад	Социјални радник, родитељи, васпитачи, Градска управа	Током године
Теренски рад и кућне посете	Саветодавни рад	Социјални радник	Током године
Психолошко саветовалиште за родитеље	Саветодавни рад	Психолог	Током године
Педагошко саветовалиште за родитеље	Саветодавни рад	Педагог	Током године
Саветовање са родитељима у вези са физичким развојем деце	Саветодавни рад	Сарадник за физичко в.и о.	Током године
Трибине, радионице, групе подршке	Саветодавни рад	Стручни сарадници, социјални радник, дефектолог	Током године
Учествовање у раду и активностима у оквиру ВИБЕР група	Учествовање	Васпитачи, родитељи	Током године

4.1.1. Идентификовања препрека за учешће породице и њихово превазилажење

Сарадња са породицом и учешће породице у животу и раду вртића није увек на очекиваном нивоу и зато смо кроз заједничку анализу приступили идентификовању препрека за учешће породице како би развијали стратегије за њихово превазилажење. Најчешће идентификоване препреке су:

- Традиционална пракса и ставови, како родитеља тако и васпитача, да су деца у вртићу, пре свега, да би се припремила за школу и да би родитељи за то време могли да се посвете радним обавезама и професионалним активностима
- Дугогодишња традиционална пракса предшколске установе са јасно дефинисаном структуром и правилима која родитељима ограничавају време боравка у просторијама вртића (само при довођењу и одвођењу деце, у време адаптације, када су ангажовани у раду са децом, за време родитељских састанака и учешћа у раду органа установе);
- Строга санитарна правила која захтевају посебне услове боравка родитеља, могућности контаката и уношења различитих полуструктурираних и неструктурираних материјала;
- Заузетост родитеља радним обавезама у време боравка деце у вртићу;
- Предрасуде родитеља о васпитачима и васпитача о родитељима због неадекватног и недовољног заједничког бављења питањима васпитања и образовања деце (заједничког

дефинисања циљева, заједничког учешћа у реализацији васпитно-образовног рада, међусобног поверења и уважавања);

-Као препрека за учешће породице, истичу се проблеми који произлазе из коришћења вибер група као вида комуникације између васпитача и родитеља. Као најчешћи проблеми истичу се да неки родитељи користе искључиво тај вид за комуницирање са васпитачима, да не поштују правила групе која су заједно усвојили, да не читају поруке.

Полазећи од идентификованих препрека овај програм садржи и програм грађења партнерства са породицом кроз:

- Заједничко преиспитивање полазишта, претпоставки и очекивања, како васпитача од родитеља тако и родитеља од васпитача;
- Упознавање, емпатију, осетљивост и уважавање посебности у доприносу снага сваке стране;
- Заједничко доношење одлука и спремност на компромисе и промене;
- Увођење флексибилног ритма рада и флексибилних правила (правила понашања, санитарних правила..);
- Развијање писане и електронске комуникације којом се обезбеђује благовремена узајамна информисаност и документовање активности у вртићу;
- Развијање програма којим се даје простор за учешће породице и уважавање мишљења, предлога, сугестија и коментара родитеља;
- Благовремено идентификовање препрека (на нивоу групе или вртића) за учешће породице и заједничко дефинисање различитих облика сарадње који одговарају и подржавају различите породице и могућност њиховог учешћа;
- Обезбеђење могућности за непосредну комуникацију кроз индивидуалне сусрете, групне сусрете и састанке.

4.2.Повезаност са локалном заједницом

Предшколска установа обогаћује своју праксу коришћењем ресурса локалне заједнице, а деца учешћем у заједници развијају нова знања, осећање припадности и заједничког учешћа, властиту вредност и идентитет. Различита окружења у локалној заједници су простори заједничког учешћа деце и одраслих у учењу и грађењу смисла, кроз дијалог и узајамну подршку. Предшколска установа је у отворена према средини у којој живи и ради. Установа је иницијатор и учесник сарадње са родитељима, основним школама, школом за образовање васпитача и медицинских сестара васпитача, локалном самоуправом, надлежним министарством, здравственим установама, установама културе, спортским центрима и осталим друштвеним и другим институцијама које се налазе у непосредном окружењу. Културна и јавна делатност вртића, огледа се и у учешћу деце која похађају вртић, у разним свечаностима, јавним наступима за родитеље и грађанство, изложбама дечјих радова и процесних панова у просторима јавних и културних институција за време пригодних манифестација које организују локални субјекти или сама Установа. Сарадња је интезивна са институцијама као што су музеј, библиотека, спортска друштва, излетишта.

4.2.1. Сарадња са школама

Р.Б.	Назив	Активности	Време реализације	Носиоци реализације
1	Учествовање у обележавању значајних датума	Заједничке активности деце из вртића и школа	Током године	Васпитачи и учитељи нижих разреда
2.	Мали концерт, Сарадња са Музичком школом „Петар Крањчевић“ и дејим хоровима у граду	Сусрет са музичким инструментима, наставницима и децом у вртићима кроз концерте које ће за децу из вртића припремити представници музичке школе и хора	Током године	Васпитачи и наставници
3.	Припрема за полазак у школу	Посета најближој школи, присуствовање једном часу или праћење програма добродошлице будућим ђацима, упознавање са простором и запосленим у школи	Мај и током године	Васпитачи и учитељи
4.	Припрема за полазак у школу	Родитељски састанци, трибине	Мај и током године	Васпитачи и стручни сарадници школа
5.	Вршњачко учење	У оквиру реализације пројеката на нивоу васпитних група, заједничко учење са старијим другарима из школа	током године	Васпитачи и учитељи
6.	Израда плана транзиције за децу са сметњама у развоју и инвалидитетом	Чланови Инклузивног тима вртића заједно са родитељима и члановима истог тима школе у коју ће се дте уписати, израђују план транзиције за дете	Април-јуна	Чланови тима за ИО
7.	Сарадња са Високом Школом васпитаче и пословне информатичаре „Сирмиум“ у СМ	Реализација програма студентске праксе, учествовање у истраживањима, представљање примера добре праксе вртића студентима и професорима	Током године	Директор ПУ и Директор ВШЗОВИПИ
8.	Сарадња са Средњом медицинском школом „Драгиња Никшић“	Сарадња се реализује кроз реализацију ученичке праксе у јасленим групама вртића	Током године	Директор ПУ, Директор МШ
9.	Сарадња са Средњом школом: „9.мај“	Сарадња се огледа у виду реализације ученичке праксе са куварима и у кухињама	Током године	Директор ПУ, Директор школе

	предшколске установе		

4.2.2. Сарадња са Градским институцијама и мас медијима

Р.Б	Установа	Активности	Време реализације	Носиоци реализације
1	Библиотека Глигорије Возаревић	Креативне радионице за предшколце	Током године	Библиотекари и васпитачи
2	Библиотека: Глигорије Возаревић	Посете деčјем одељењу библиотеке, учлањење, упознавање са занимањем: библиотекар, сусрети са писцима за децу, планиране ситуације учења у библиотеци	Током године	Васпитачи и библиотекари
3	Музеј	Обилазак сталне поставке као и изложби експоната које су примерене и интересантне деци предшколског узраста, истраживања у аутентичном простору	Током године	Историчари уметности и васпитачи
4	Позориште: Добрица Милутиновић	Праћење позоришних представа	Током године	Директори вртића и позоришта
5	Позориште: Добрица Милутиновић	Реализација приредби за родитеље чија деца похађају вртиће	Током године	Директори, стр. сарадници, васпитачи и радници позоришта
6	Градска управа за предшколско образовање, здравство, социјалну заштиту и омладину	Новембарски дани, сарадња у оквиру активности обележавања градске славе „Св. Димитрије“	Новембар	Градска управа, вртићи, школе, родитељи
7	Месне Заједнице	Сарадња у вези са уређењем околине	Током године	Директор, помоћник директора, главни васпитачи објеката
8	Црквена општина Ср. Митровице	Обележавање деčје славе: Св. Сава и посете које се реализују у договору са родитељима	Јануар	Свештеници, васпитачи
9	Црквена општина Ср. Митровице	Обележавање славе „Ђурђевдан“ у објекту Ђурђевак	6. мај	Свештеници, директор ПУ, деца, родитељи, васпитачи
12	М новине и Сремске новине	Бележење свих занимљивости из вртића	Током године	Директор, васпитачи, новинари
13	Сремска телевизија	Бележење свих	Током	Директор,

		занимљивости из вртића	године	васпитачи, новинари
14	Галерија	Разгледање изложби слика	Током године	Васпитачи, родитељи
15	ЈКП Комуналија	Реализација еколошких активности и сарадња кроз конкурсе	Током године	Све групе
16	Услужне делатности	Упознавање са различитим делатностима у граду	Током године	Васпитачи, родитељи
17	МЗ, дрвенград	Игра на свежем ваздуху у занимљивом и стимулативном амбијенту	Јесен, пролеће, лето	Васпитачи
18	Посета аутобуској и железничкој станици	Саобраћајне активности и занимања људи	Током године	Васпитачи
19	МЗ Центар – кеј на Сави	Игра, планиране ситуације учења и животно-практичне активности	Током године	Васпитачи
20	Спомен парк и градски парк	Боравак на свежем ваздуху, истраживање и учење	Током године	Васпитачи, сарадник за физичко
21	Стадиони фудбалских клубова у околини вртића	Спортске и рекреативне активности	Током године	Васпитачи, сарадник за физичко
22	Атлетски стадион	Спортски дан у децјој недељи	Октобар	Сарадник за физичко, главни васпитачи
23	Месне Заједнице – Излети у ближу околину	Боравак на свежем ваздуху, игра, дружење и учење	Током године	Васпитачи
24	Сарадња са Ватрогасцима	Упознавање са занимањем ватрогасац, дужностима и средствима као и едукација о начинима заштите од пожара и поступања у случају пожара	Током године	Ватрогасци, васпитачи
25	Сарадња са спортским клубовима у граду	Афирмисање спорта и здравих стилова живота	Током године	Васпитачи, руководиоци клубова, тренери
26	Сарадња са ПСЦ „Пинки“	Реализација Завршне свечаности и Веселог полигона	Крајем маја	Директор ПУ, Директор ПСЦ

4.2.3. Сарадња са установама из области здравствене и социјалне заштит

Р. Б.	Установа	Активност	Време реализације	Носиоци реализације
1	Болница – служба	Обиласци вртића са задржавањем у васпитним	Једном	Лекари педијатри, превентивна сестра

	педијатрије	групама	месечно	
2	Болница – служба социјалне медицине	Заједно са васпитачима реализују програме здраве хране и прљавих руку	2 пута годишње	Лекари социјалне медицине, превентивне сестре и васпитачи
3	Болница – епидемиологија и педијатрија	Када се појаве неке заразне болести заједно са васпитачима организују родитељске састанке	Током године, најчешће у зимског периода	Епидемиолози, педијатри, превентивне сестре и васпитачи
4	Болница – развојно саветовалиште	Континуирана сарадња због заједничког рада са децом са сметњама у развоју	Током године	Стручни тим развојног саветовалишта, стручни тим вртића, васпитачи
5	Центар за социјални рад – деца без родитељског старања	Активности с циљем што боље адаптације и збрињавања деце у хранитељским породицама као и пружање помоћи и подршке хранитељима	Током године	Социјални радници Центра за социјални рад и вртића, као и остали стручни сарадници вртића
6	Центар за социјални рад: деца из породица са поремећеним породичним односима	Сарадња се остварује највише с циљем да се помогне породицама, једна од активности на којима заједно радимо је и стварање мреже за заштиту жртава злостављања	Током године	Социјални радници, психолози и педагози центра и вртића, васпитачи
7	Центар за социјални рад: материјална помоћ	Помоћ породицама које су у стању социјалне потребе	Током године	Социјални радници, васпитачи
8	Сарадња са интерресорном комисијом	Пружање адекватне помоћи деци са сметњама у развоју и породицама	Током године	Стручни сарадници, васпитачи

4.3. Рад са децом и породицом из осетљивих друштвених група

У нашој предшколској установи се негује култура и унапређивање квалитета инклузивне праксе којом се уважава родна, културна, здравствена и свака друга различитост, развија осетљивост на дискриминацију (родну, културну, социјалну, националну) и посебна пажња се посвећује укључивању деце из друштвено осетљивих група као што су:

1. Ромска деца,

2. Деца са сметњама у психофизичком развоју и деца са инвалидитетом,
3. Деца жртве насиља, деца која борава у сигурној кући, и деца предложена од Центра за социјални рад
4. Деца из социјално угрожених породица и нестимулативних средина, деца којима су због породичних и других животних околности угрожено здравље безбедност и развој
5. Деца без родитељског старања
6. Деца из породице у којој је дете које је тешко оболело или има сметње у психофизичком развоју, као и деца тешко оболелих родитеља.

Да би смо уписали децу из друштвено осетљивих група у ПУ предузимају се следећи кораци и активности:

1. спроводе се кућне посете породицама које нису уписале децу у пп програм и мотивисање родитеља да то учине,
2. Остварује се сарадња са Центром за социјални рад у вези са подацима о деци из осетљивих друштвених група и потребама породица,
3. Остварује се сарадња са Развојним саветовалиштем у вези са пружањем помоћи и подршке породицама и деци са сметњама у развоју,
4. Остварује се сарадња са Удружењем родитеља деце са аутизмом,
5. Пружа се подршка и помоћ породицама из осетљивих друштвених група кроз групе подршке које ће се реализовати током године,
6. Пружају се индивидуалне помоћи и подршке породицама и деци у оквиру саветовалишта за родитеље,
7. Пружа се помоћ и у остваривању права из области Социјалне заштите (право на регресирање боравак детета у вртићу, на социјалну помоћ и дечји додатак,...),
8. Успостављена је сарадња са Црвеним крстом у вези са реализацијом кампање и поделом флајера као и у реализацији хуманираних активности и пружања помоћи породицама и деци,
9. Успостављена је сарадња мреже на локалном нивоу за повећање обухвата деце ППП и то са Развојним саветовалиштем, Центром за соц.рад, ОШ., Ромским НВО, ЦК, Градском управом за образовање, Полицијском управом.

У нашој установи се применом метода и техника социјалног рада тј. индивидуалним, групним радом и радом у локалној заједници:

- Врши превентивна делатност на нивоу установе и појединих објеката и група, те врши препознавање социјалног контекста у коме деца живе и функционишу те пружа помоћ деци и породицама за бољу интеграцију у вртићку средину и организује помоћ у кризним ситуацијама,
- Кроз индивидуални рад са породицама деце са изразитим и повременим социјалним проблемима пружамо помоћ, подршку и непосредну заштиту деце и породица

- Пружа се помоћ породицама које су корисници материјалне помоћи у Центру за социјални рад, кроз саветодавно – информативни рад а у складу са Законом о финансијској подршци породицама са децом помоћи им у остваривању права на регресирање трошкова боравка деце у П.У. и у сарадњи са Центром за социјални рад пружамо помоћ породицама које се налазе у стању социјалне потребе ради остваривања права на социјалну помоћ
- Деци са сметњама у развоју и инвалидношћу као и породици деце са сметњама у развоју или инвалидношћу пружамо помоћ да остваре права по Закону о Финансијској подршци породици са децом а у вези регресирања боравка детета у П.У. било да је дете у развојној или редовној васпитно-образовној групи, те око остваривања одређених права из домена социјалне заштите као усмеравање родитеља на Интересорну комисију за додатну здравствену, образовну и социјалну подршку породици са децом, остваривање права на додатак за туђу негу и помоћ, увећан дечији додаток итд.
- У раду са хранитељским породицама и заштитом деце без родитељског старања пружамо помоћ и подршку у остваривању права по Закону о финансијској подршци породици са децом и у сарадњи са Центром за соц.рад праћење боравка детета и брига о деци у хранитељским породицама
- У сарадњи са Локалном самоуправом пружамо помоћ и подршку породицама са више деце тј. који у породици имају троје и четворо деце те у складу са Одлуком Градске управе пружамо помоћ у регресирању трошкова боравка детета у вртићу.

4.4. Транзиција и континуитет

Транзиција подразумева сваки прелазак из једног система у други систем васпитања и образовања. Може да се дешава у оквиру исте установе или да је у питању прелазак у другу установу. Уколико је у питању дете са сметњама у развоју, транзициони период прате бројне препреке, институционалне, физичке, друштвене и зато морамо спровести планске активности усмерене на окружење детета и пружити помоћ породици детета са сметњама јер је породица у центру збивања и носи највећи терет.

Први искорак детета у живот је излазак из уже породице и упис у вртић. Ово прво одвајање детета представља велики стрес како за дете, тако и за родитеље и васпитаче. Транзиције које могу да се дешавају у оквиру вртића су прелазак из јаслених група у групе обданишта, прелазак из једне вршњачке групе у другу у оквиру истог објекта или прелазак у други објект, као и прелазак деце из развојне групе у вршњачку групу и обратно ако има потребе.

У установи се примењује програм адаптације на јасле и вртић у сарадњи са родитељима и подршка породици за сваки транзициони период. Смисао боравка деце и родитеља је у

томе да прелазак детета у нову средину има ослонац у ономе што му је блиско и познато, да нову средину упозна са особом за коју је везано и коју познаје. То је период у коме се активно прилагођавају и одрасли и деца, јер се кроз узајмне интеракције креира нови контекст у коме се моделују узајмна очекивања, утврђују рутине и успостављају обрасци понашања. Због тога је овај период посебно значајан и важно је да буде добро испланиран, а истовремено врло флексибилан. Посебна пажња поклања се стварању поверења и добре сарадње са породицом, јер је то темељ квалитетних, узајамно уважавајућих односа и партнерства са породицом.

Приликом реализације транзиција за децу са сметњама у развоју организују се састанци ком присуствује Тим око детета и родитељи и том приликом се размењују информације које су значајне за што лакше укључивање детета у за њега нову средину, уз друге васпитаче и другу децу. Неопходно је да постоји интензивна сарадња породице, стручних сарадника и васпитача, касније и учитеља и стручних служби школа. Наредна и последња транзиција на нивоу вртића је прелазак детета у школу. За дете са сметњама у развоју је ово још једна велика баријера, када из једне „заштићене“ средине креће ка „непознатом“. Приликом преласка детета са сметњама у школу организује се састанак родитеља, васпитача, стручног тима вртића, учитеља и стручног тима школа и том приликом се разговара о детету и школи од ТИО (Тима за инклузивно образовање) предшколске установе и од родитеља добије педгошки профил детета, план индивидуализације, ИОП и додатне препоруке. Ови састанци се реализују у току априла и маја месеца када се родитељи одлучују у коју школу ће уписати своје дете. Током септембра стручне службе, васпитачи, учитељи и родитељи би требало да интензивно сарађују како би олакшали прелазак детета из вртића у школу.

5. ПРЕДШКОЛСКА УСТАНОВА КАО МЕСТО РЕФЛЕКСИВНЕ ПРАКСЕ

Развијање рефлексивне праксе је континуирани процес преиспитивања теоријских и властитих полазишта и сопствене праксе кроз односе сарадње, поверења и размене са колегама породицом и децом; повезивањем са другим практичарима, истраживачима и стручњацима у покретању заједничких истраживања о питањима која су релевантна за праксу предшколске установе и која су у функцији развијања програма, у складу са концепцијом Основа програма. Систематско развијање рефлексивне праксе, почели смо кроз реализацију програма Развијање модела заједнице професионалног учења, у мају 2020. године.

ПРОГРАМ РАЗВИЈАЊА МОДЕЛА ЗАЈЕДНИЦЕ ПРОФЕСИОНАЛНОГ УЧЕЊА

Један од циљева Програма подршке развијању капацитета за примену Основа програма ПВО Године узлета јесте креирање модела заједнице професионалног учења: Од рефлексije о акцији до рефлексije за акцију, који повезује практичаре на нивоу једне и / или више установа. У активностима програма подршке предвиђено је да се, након обуке (уживо и онлајн), менторске подршке и хоризонталне размене у кластер центрима, припреме и реализују професионални сусрети практичара који су у истој фази примене Основа програма ПВО Године узлета. Модел је усмерен на оснаживање стручних сарадника и васпитача и медицинских сестара васпитача да критички и рефлексивно преиспитују, мењају и развијају своју праксу у сарадњи са колегама у вртићу, као и са колегама из других предшколских установа. Кључни актери у овом моделу су: координатори хоризонталне размене из Уницефа (организациона и стручна подршка за установе које су кренуле са применом Основа програма 2019. године), сарадник за развој рефлексивно-социјалне праксе (организациона и стручна подршка за установе које су кренуле са применом Основа програма од 2020. године и после), координатор хоризонталне размене из ПУ/вртића и васпитачи из предшколске установе.

Модел заједнице професионалног учења им два циља:

- (1) овладавање колаборативним техникама учења и техникама које покрећу различите нивое рефлексije које ће помоћи практичарима да промишљају и преиспитују сопствену праксу, размењују своје увиде и планирају промене у пракси;
- (2) континуирано мењање, грађење и развијање професионалних знања и вештина, као и личних уверења и вредности, кроз сарадњу и дијалог са колегама у подржавајућем окружењу.

Овај модел подразумева припрему и организацију професионалних сусрета који се одвијају сукцесивно:

- (1) обука координатора хоризонталне размене из установа које су у истој фази примене Основа програма ПВО Године узлета;
- (2) професионални сусрети практичара у вртићу (најважнији облик рефлексивно-социјалне праксе из модела који се одвија у вртићу од 10 до 12 недеља);
- (3) једнодневни професионални сусрет практичара из различитих вртића/предшколских установа.

Модел је заснован на савременим теоријама као и најквалитетнијим светским искуствима.

Хоризонтална размена између практичара која је покренута рефлексивним питањима представља један од кључних механизма за покретање и одржавање критичке рефлексije. Поред рефлексивних питања у овом моделу је препознат и значај креирања истраживачких питања, као и препознавања и подстицања таквих питања код деце. Рефлексивна и истраживачка питања доприносе дубљем разумевању праксе, њеном критичком сагледавању, као и решавању конкретних и практичних задатака.

Важно је истаћи и да резултати истраживања у Србији показују да постојећи систем стручног усавршавања практичара прате бројни изазови и нерешени проблеми (Станковић и сар., 2013). Критике се највише односе на квалитет и релевантност семинара као најдоминантнијег облика стручног усавршавања (Џиновић, 2009). Семинари и други облици стручног усавршавања су удаљени од практичара, а понајмање су усмерени на суштинско мењање њихове праксе (Павловић Бренесловић и Крњаја, 2012). Такође, истраживања практичара у пракси као облик стручног усавршавања присутан је у малој мери, и ако васпитачи препознају његов допринос професионалном напредовању (Павловић Бренесловић и Крњаја, 2012). Имајући у виду наведене резултате истраживања, модел заједнице професионалног учења истовремено оснажује практичаре на преиспитивање, мењање и развијање властите праксе и доприноси ефикаснијој имплементацији Основа програма ПВО Годишеулета.

Развијање модела ЗПУ у ПУ „Пчелица“ смо почели састанком са представницима МПНТР и УНИЦЕФ-а који су креатори и непосредни учесници у развијању модела. Састанак је одржан путем ЗОМ-платформе и на њему је представљен модел као и кораци у његовом развијању. Присуствовали су директори и координатори из свих 6 ПУ које су обуке за Нове основе имале у току 2019. године. Уважавајући реално стање и план да се вртић Маслачак, као језгро промене у претходном периоду, реконструише, одлучили смо да језгро промене у установи буде вртић Звезда. Директор ПУ је заједно са педагогом и тимом вртића Звезда, именовао координаторе: Љиљану Шарковић, педагога ПУ и Драгану Секулић, васпитачицу у вртићу Звезда. Развијање Модела текло је према плану током читаве 2021. године у вртићу Звезда.

Ефекти реализације овог модела су видљиви и доприносе бољем разумевању концепције нових Основа програма као и поступном мењању културе установе. Све материјале, технике и алате ћемо користити и хоризонтално ширити њихову употребу и у осталим вртићима у наредним годинама. Развијање модела ЗПУ доприноси континуираном стручном усавршавању, мењању праксе кроз разумевање исте и преиспитивање и мењање уверења.

5.1. Кључна подручја стручног усавршавања која су релевантна за развијање рефлексивне праксе

Поред развијања модела ЗПУ и хоризонталне размене, професионално оснаживање практичара обавља се кроз акредитоване обуке, стручне скупове, учешће у пројектима удружења, дошколовавање. У предшколској установи „Пчелица“ у Сремској Митровици, План стручног усавршавања се доноси у складу са Развојним планом установе у ком су дефинисани правци развоја и потребе за стицањем разноврсних компетенција као и исказаним потребама запослених у погледу потребних знања, умења у циљу унапређивања квалитета рада у Предшколској установи. Приликом размишљања о програмима и потребама уважавамо мишљења и препоруке просветних саветника и спољашњих евалуатора. Предлог Плана дају чланови Тима за професионални развој,

Педагошком колегијуму, који након разматрања предлаже усвајање Плана на састанку Васпитно-образовног већа и чини део Годишњег плана рада Установе.

Релевантне теме које су реализоване кроз акредитоване обуке су:

- Компас за учење (2021., 30 полазника)
- Учење кроз истраживање у вртићу (2020., 17)
- Видео обука: Дигитални алати у функцији професионалног развоја (2020., сви запослени)
- Видео обука: Социјално-емоционално учење деце предшколског узраста (2020., сви запослени)
- Видео обука: Подршка развоју социјално емоционалном учењу деце предшколског узраста (2020.)
- Видео обука: Подршка добробити и резилијентности деце предшколског узраста (2020.)
- Видео обука: Васпитавање деце предшколског узраста пружањем подршке и успостављањем правила (2021.)
- Видео обука: Подршка породицама са децом предшколског узраста из осетљивих група (2021.)
- Видео обука: Креирање стимулативних прилика за развој и учење деце предшколског узраста (2021.)
- Обуке за Нове основе програма, Године узлета (2019., 90 практичара)
- Пројектни приступ учењу у функцији остваривања принципа интегрисаног и кооперативног учења (2018., 30)
- Подстицајно окружење у вртићу (2018./30)
- Подршка развоју критичког мишљења на раном узрасту (2019./30)
- Наставници као носиоци квалитетног образовања за сву децу (2017./16)
- Пројекти у Предшколској установи (2017, 2018./24)
- Кругови пријатеља- подршка деци са тешкоћама у предшколским установама (2018./60)
- Развијање предшколског курикулума који се базира на игри (2016., 30)

5.2. Принципи и начини развијања заједнице

Нова програмска концепција истиче интегрисани приступ учењу и одрасли не нуде готова решења деци већ постају партнери који заједно са децом истражују и помажу да се

истраже идеје и претпоставке које деца иницирају. Игра се стимулише и подржава као најприроднији начин учења и стицања животних вештина. Полазећи одтога, основни задатак који се кроз међусобну рефлексију стално разматра је: Како да васпитачи упознају и прихвате нови образац учења и како да вртић буде сигурно и подстицајно окружење за учење и развој деце? Да би се ти задаци остварили полазимо од принципа и начина развијања заједнице учења:

- **Доступност**- једнако право свих практичара да учествују у свим облицима стручног усавршавања и развијања стручног идентитета у Установи;
- **Демократичност**-уважавање потреба и права свих на изражавање мишљења и уважавање мишљења других, на активно учешће, одлучицање и преузимање одговорности;
- **Отвореност**-грађење односа са свима у Установи и ван ње (заједницом, институцијама-културе, здравства, социјалне заштите, родитељима, високошколским установама, практичарима из других предшколских установа, медијским кућама..) и широм руштвеном заједницом;
- **Аутентичност**-уважавање објективних околности у Установи и непосредном окружењу, грађење и неговање аутентичне културе Установе;
- **Развојност**-развијање различитих облика стручног усавршавања на складу са потребама индивидуалног и колективног развоја практичара кроз вредновање, самовредновање уз отвореност за промене и иновације;
- **Континуитет**-стално учење и надограђивање знања о питањима од значаја за праксу васпитно-образовног рада, трендова развоја предшколског васпитања и образовања, културе и структуре децјег вртића и грађења уверења и сигурности у остваривању реалног програма у складу са задатим поставкама.

5.3. Начини остваривања промоције ПУ у локалној заједници и заступање и промовисања предшколског васпитања и образовања и професије васпитача и стручног сарадника

Професионално и јавно деловање се реализује кроз:

- Заступање интереса деце и породице у свим питањима јавне политике, друштвеног живота и јавних делатности које се односе на децу;
- Ангажовање у локалној заједници на промовисању права детета и породице и промоцији предшколског васпитања и образовања;
- Аргументовано указивање на проблеме у пракси предшколског васпитања код оснивача и надлежног министарства и покретање акција за решавање проблема;
- Ангажовање практичара Установе у професионалним удружењима, стручним телима, комисијама и радним групама;
- Покретање и учешће у акцијама везаним за породицу;
- Промовисање предшколског васпитања и професије васпитача учешћем на стручним скуповима, у медијима, публиковањем стручних радова;

-Професионално деловање у свакодневној пракси у складу са етичким кодексом професије

У складу са начинима и циљевима професионалног и јавног деловања, током израде Развојног плана (2020-2025) дефинисали смо основне правце развоја у наредном периоду.

У оквиру области квалитета Професионална заједница учења, стандарда 3.5. Установа затупа професионално јавно деловање и активизам у заједници, поставили смо циљ: Промовисање вртића у складу са принципима професије како би допринели њеној видљивости у заједници. Развојни задаци који ће допринети реализацији циља су:

1. Формирати Тим за маркетинг на нивоу установе који ће се бавити праћењем и оглашавањем актуелности из вртића користећи различите медије, платформе и алате.
2. Побољшање квалитета сарадње са школама у граду и потписивање меморандума о сарадњи.
3. Промовисање во рада у вртићима у виду презентација процесних паноа, видео записа и других видова презентовања у установама културе и јавним установама у граду.
4. Укључивање у заједничке акције у локалној заједници а на основу процене најбољег интереса детета.
5. Промовисање вртића путем локалних медија.

Реализацијом ових активности, отвараће се и друге могућности за повезивање са локалном заједницом и струковним удружењима у оквиру професионалног и јавног деловања.

6. ВРЕДНОВАЊЕ КРОЗ ПРАЋЕЊЕ И ДОКУМЕНТОВАЊЕ ОСТВАРИВАЊА ПРЕДШКОЛСКОГ ПРОГРАМА

Сврха вредновања програма је критичко преиспитивање усклађености праксе предшколске установе и реалног програма са концепцијом Основа програма (теоријско-вредносним полазиштима, циљевима и димензијама реалног програма).

Циљ је грађење квалитета праксе предшколске установе као заједнице учења и квалитета програма васпитно-образовног рада са децом као и афирмација предшколског програма установе у друштвеној и професионалној заједници.

Вредновање квалитета рада установа врши се кроз спољашње вредновање квалитета рада установе и самовредновање. Спољашње вредновање рада установе у нашој установи је реализовано 2018. године а усмене препоруке просветних саветница МПНТР РС, добили смо након реализованог истраживања с циљем снимања почетног и завршног стања у свим областима квалитета рада ПУ које је реализовано у фебруару 2020.

Самовредновање као реалан процес доноси ефекте кроз подстицање добре праксе, помагање запосленима да препознају сопствене вештине и стручност и омогућава заједничко учење и професионални развој. Спроводи се кроз кључне области дефинисане Правилником о стандардима квалитета рада установе. Циљ процеса и рада на овим областима самовредновања је грађење квалитетне праксе предшколске установе као

заједнице учења и реалног програма васпитно-образовног рада са децом са једне стране, а са друге афирмација предшколског програма установе у друштвеној и професионалној заједници. Да би смо обезбедили унапређење квалитета у васпитно-образовном раду (одговорност свих запослених, очекиване исходе, тимски рад и поверење родитеља и средине у Установу) континуирано се врши праћење свих активности, анализа и самовредновање путем:

- Континуираних састанка стручних актива и тимова вртића;
- Редовних састанака Колегијума Установе;
- Консултације са просветним саветником;
- Посете другим деčјим вртићима и размена искуства са њима;
- Документовањем и анализом стручних сарадника, директора и непосредних руководиоца (свакодневно праћење реализације активности, праћење планирања и програмирања, регистровање података и запажања и извештавање);
- Коришћење инструмената за самовредновање и вредновање рада у одговарајућим областима квалитета;
- Евалуационе листове, упитнике (анкете), скале процене које попуњавају васпитачи, родитељи, стручни сарадник;
- Увид у продукате деčјих активности (деčји ликовни радови и продукти из пројеката, јавни музичко-драмски /плесни наступи, слављење и затварање пројеката са родитељима, продајне изложбе и сл.).

У процес праћења укључени су:

- васпитачи
- стручни сарадници
- директор, помоћник директора
- просветне власти
- органи локалне власти - родитељи и - образовне и друге стручне институције.

На нивоу Установе евалуација предшколског програма врши се кроз:

- Годишњи извештај о васпитно - образовном раду Установе
- Годишњи извештај о реализацији Развојног плана Установе
- Годишњи извештај о самовредновању Установе.

Резултати евалуација се систематизују у Годишњем извештају о реализацији васпитно-образовног рада, Годишњем извештају о самовредновању и Извештају о реализацији Развојног плана. Од инструмената се користе упитници, протоколи, графикони, анализе,

прикази и сл. На нивоу Установе постоје стручна истраживања сопствене праксе, која се презентују на стручним скуповима а која одсликавају стање и актуелности у реалном контексту васпитне праксе.

Временска динамика праћења и вредновања:

- Континуирано;
- Почетком и крајем године

Председник Управног одбора:

Гордана Сударевић